

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาล ตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัยหลายเล่ม เพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย จึงมีสาระดังต่อไปนี้

1. บริบทของเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการสังคม
3. การจัดสวัสดิการสังคม
4. ขอบเขตของงานสวัสดิการสังคม
5. นโยบายการจัดสวัสดิการเด็กและเยาวชน
6. นโยบายการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ
7. เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม
8. แนวความคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบความคิดในการวิจัย

บริบทของเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง

จากการศึกษาข้อมูลบริบทของเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง (แผนพัฒนาตำบลโพธิ์ประทับช้าง พ.ศ. 2548-2550 : 3 - 9) สรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไป

1.1 ลักษณะที่ตั้ง/อาณาเขตและเขตการปกครอง

เทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลโพธิ์ประทับช้าง ได้รับการจัดตั้งตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2535 อยู่ในเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ต่อมาได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 โดยผลของพระราชบัญญัติเปลี่ยนฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล (ทั่วประเทศ) พ.ศ.2542 มีพื้นที่ในเขตเทศบาล 17.19 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 2,5 ตำบล โพธิ์ประทับช้าง หมู่ที่ 1,3,4,5,8,9 ตำบลไผ่ท่าโพ และหมู่ที่ 2,6,7,8,9 ตำบลวังจิก

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ในเขตเทศบาลมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูกและทำการเกษตร ซึ่งมีแม่น้ำยมไหลผ่านทำให้ประชาชนสามารถใช้น้ำทำการเกษตรเพาะปลูกพืชต่าง ๆ แต่ในฤดูฝนจะมีน้ำเหนือไหลลงมา ทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำยมเพิ่มสูงขึ้น ประชาชนที่มีบ้านเรือนและพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในที่ต่ำมักจะประสบกับปัญหาน้ำท่วมอยู่เสมอ

ลักษณะภูมิอากาศ อากาศโดยรวมของจังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะร้อนชื้น อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 30-35 องศาเซลเซียส

1.3 สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างเศรษฐกิจโดยรวมของประชากรในเขตเทศบาลไม่ค่อยดีนัก เพราะปัจจุบันการคมนาคมสะดวกขึ้นมากกว่าแต่ก่อนทำให้ประชาชนบริเวณตำบล หมูบ้านใกล้เคียงไปซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ายังแหล่งอื่น ประกอบราคาพืชผลทางการเกษตรมีราคาตกต่ำ ประชาชนมีรายได้น้อยลง ส่วนสถานภาพทางสังคมประชากรในเขตเทศบาล มีการรวมกันจัดตั้งชมรม และกลุ่มต่าง ๆ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน อาทิ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ

2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2.1 การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมในเขตเทศบาล การเดินทางไปด้วยจังหวัดพิษณุโลก การเดินทางไปยังอำเภออื่นหรือจังหวัดต่าง ๆ ใช้รถยนต์เป็นหลัก โดยมีถนนสายพิษณุโลก – โพธิ์ประทับช้าง ถนนสายพิษณุโลก – วังจิก (ทางหลวงจังหวัด 1068) ผ่านและมีถนนเชื่อมต่อระหว่างตำบลภายในเขตเทศบาลและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ถนนสายไม้ทำไฟ – เนินสว่าง ถนนสายไม้ทำไฟ – ดงเสือเหลือง การเดินทางจากเทศบาลไปพิษณุโลกเป็นระยะทาง 23 กิโลเมตร และจากเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง ไปกรุงเทพฯ เป็นระยะทาง ประมาณ 330 กิโลเมตร

2.2 ด้านไฟฟ้า

ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง มีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคของอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ทำหน้าที่ให้บริการจ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับประชาชนในเขตเทศบาล และทั่วไป จำนวนครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้างที่มีไฟฟ้าใช้ 2,159 ครัวเรือน เทศบาลมีหน้าที่และรับผิดชอบในการติดตั้งและซ่อมแซม รวมทั้งรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ไฟฟ้าสาธารณะ เพื่อให้มีแสงสว่างตามถนน ตรอก ซอยต่าง ๆ ปัจจุบันมีไฟฟ้าสาธารณะ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาล รวม 371 จุด

2.3 การประปา

ในเขตเทศบาล มีการประปาเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้างให้บริการครอบคลุม หมู่ 2,5 ตำบลโพธิ์ประทับช้าง และหมู่ 8,9 ตำบลไม้ทำไฟ มีครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา 327 ครัวเรือน ปริมาณการใช้น้ำ 164/ลบ.ม./วัน แหล่งผลิตน้ำดิบ (บ่อบาดาล) จำนวน 2 แห่ง ส่วนครัวเรือนที่เหลือนอกจากนี้ใช้ประปาหมู่บ้านซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการหมู่บ้าน

2.4 การสื่อสารและโทรคมนาคม

มีทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง และชุมสายโทรศัพท์ 4 แห่ง มีโทรศัพท์ส่วนบุคคล 500 เลขหมาย และโทรศัพท์สาธารณะ 9 เลขหมาย

3 ด้านเศรษฐกิจ

3.1 อาชีพหลักของประชาชน ประชากรในเขตเทศบาลประกอบอาชีพ

- (1) เกษตรกรรม ร้อยละ 40
- (2) รับจ้าง ร้อยละ 20
- (3) อุตสาหกรรม ร้อยละ 10
- (4) รับราชการ ร้อยละ 10
- (5) พ่อค้า ร้อยละ 15
- (6) ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 5

รายได้หลักของประชากรขึ้นอยู่กับเกษตรกรรมเป็นหลัก

3.2 การเกษตรกรรม

ประชากรในเขตเทศบาลมีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก ประชากรส่วนใหญ่ มีที่นาและที่สวนเป็นของตนเองมีการใช้แรงงานคนและเครื่องจักรมาช่วยในการผลิต เกษตรมักประสบปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการผลิตซึ่งมีต้นทุนสูงผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำลงเนื่องจากภาวะตลาดโลก กลไกทางตลาด พ่อค้าคนกลาง เป็นสาเหตุที่ทำให้ราคาสินค้าทางการเกษตร มีราคาไม่สูง ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญได้แก่ ข้าว ส้มโอ

3.3 การอุตสาหกรรม

ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในเขตฯ จะเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ทำที่นอน ผ้าห่มนม ฯลฯ

3.4 การพาณิชย์กรรม/การบริการ

มีร้านค้าประมาณ 100 ร้าน

มีธุรกิจปั้มน้ำมันขนาดเล็ก 31 แห่ง

3.5 การท่องเที่ยว ในเขตเทศบาลไม่มีแหล่งท่องเที่ยว

3.6 การปลูกสัตว์ ประชาชนส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อการบริโภค ผลผลิตทางการปลูกสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ไก่พื้นเมือง

4. ด้านสังคม

4.1 จำนวนประชากร (สำรวจ ณ เดือน ธันวาคม 2547) มีจำนวนทั้งสิ้น 8,458 คน แยกเป็น

ชาย 4,065 คน

หญิง 4,393 คน

แยกตามอายุได้ดังนี้

เด็ก (ทารก – 6 ปี) 500 คน

เด็กโต (7 – 12 ปี) 734 คน

วัยรุ่น (13 – 17 ปี) 505 คน

ผู้ใหญ่ (18 – 60 ปี) 2,965 คน

คนชรา (60 ปีขึ้นไป) 3,754 คน

ประชากรส่วนใหญ่ในเขตเทศบาล นับถือศาสนาพุทธ มีวัดอยู่ในเขตเทศบาล 5 วัด คือ วัดท่าบัวทอง วัดวังจิก วัดใหม่แสงมรกต วัดไผ่ท่าโพเหนือ และวัดไผ่ท่าโพใต้ นอกจากนี้ ประเพณีสำคัญของไทยและวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแล้ว เช่น วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา ฯลฯ เทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง ได้จัดประเพณีสำคัญขึ้นในท้องถิ่น คือ งานบวงสรวงสักการะสมเด็จพระเจ้าเสือ ขึ้นเป็นประจำทุกปีโดยการ ร่วมแรงร่วมใจกันของเทศบาลกับประชาชน

4.2 ด้านการศึกษา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาล 2 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไผ่ท่าโพ มีเด็กจำนวน 60 คน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังจิก มีเด็กจำนวน 40 คน

มีโรงเรียนประถมในเขตเทศบาล จำนวน 5 แห่ง (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) คือ

1. โรงเรียนวัดท่าบัวทอง
2. โรงเรียนวัดวังจิก
3. โรงเรียนวัดใหม่แสงมรกต

4. โรงเรียนวัดไผ่ท่าโพเหนือ

5. โรงเรียนวัดไผ่ท่าโพใต้

จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 701 คน

จำนวนนักเรียนเฉลี่ยในโรงเรียนประถมศึกษา 23.37 คน/ห้องเรียน

มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน) จำนวน 3 แห่ง

1. โรงเรียนสรรพวิทยุอรรุมาพิทยาคม (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน)

2. โรงเรียนวัดวังจิก

3. โรงเรียนชุมชนวัดวังจิก

จำนวนนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 463 คน

จำนวนนักเรียนเฉลี่ยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 30.87 คน/ห้องเรียน

4.3 การสาธารณสุข มีโรงพยาบาล 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลโพธิ์ประทับช้าง
(ขนาด 30 เตียง) สถานีอนามัย 2 แห่ง คือ สถานีอนามัยตำบลไผ่ท่าโพ ละสถานีอนามัย
ตำบลวังจิก

จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ มีจำนวน 52 คน แยกเป็น

1. แพทย์ 2 คน

2. พยาบาล 41 คน

3. ทันตแพทย์ 2 คน

4. เภสัชกร 2 คน

5. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอื่น ๆ 5 คน

4.4 การจัดสวัสดิการสังคม

การให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน คนชรา คนไร้ที่พึ่ง คนพิการ และ
ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ การจ่ายเบี้ยยังชีพคนพิการ
สงเคราะห์ เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ โดยมีแผนงานโครงการ และงบประมาณในการดำเนินการดังนี้
งานป้องกันและส่งเสริมสุขภาพอนามัย ดำเนินการ 5 โครงการ เป็นเงิน

13,000 บาท

งานสุขภาพิบาลชุมชนและสถานที่ ดำเนินการ 1 โครงการ เป็นเงิน

20,000 บาท

งานส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการ ดำเนินการ 4 โครงการ เป็นเงิน 584,800 บาท

งานส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรมของชุมชน ดำเนินการ 2 โครงการ เป็นเงิน 1,833,000 บาท

4.5 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

มีสถานีตำรวจ 1 แห่ง คือ สถานีตำรวจภูธรอำเภอโพธิ์ประทับช้าง

มีระดับเพลิงของเทศบาล 1 คัน รถบรรทุกน้ำ 1 คัน และสามารถขอรับการ

สนับสนุนจากหน่วยดับเพลิงข้างเคียง ตามแผนป้องกันที่วางไว้ รวมทั้งจัดให้มีการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เป็นประจำทุกปี

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล มีอากาศดี ไม่มีมลพิษ มีต้นไม้ให้ความร่มรื่น มีแม่น้ำ ลำคลอง หนองบึง สามารถใช้ประโยชน์ได้ ส่วนปริมาณขยะตามบ้านเรือนของประชาชนเทศบาลได้ทำการเก็บขนอยู่เป็นประจำแต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับขยะตกค้าง เนื่องจากยังขาดกำลังคนและอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการเก็บขนขยะ

เทศบาลมีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมดังนี้

การจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย

1. ปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ	3.5	ตัน/วัน
2. รถยนต์บรรทุกขยะมูลฝอย	2	คัน
- ขนาดกลาง	1	คัน
- ขนาดเล็ก	1	คัน
3. ถังรองรับขยะมูลฝอย ของเทศบาล	360	ใบ
4. พนักงานเก็บขนขยะ	7	คน

การกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาล ใช้ที่ดินสาธารณะ ขนาดพื้นที่ 11 ไร่ โดยวิธีการเทกอง และปล่อยให้ย่อยสลายไปตามธรรมชาติ อย่างไรก็ตามถึงแม้สถานที่ทิ้งขยะจะอยู่ห่างจากชุมชนพอสมควรก็ตาม แต่มีปัญหาบ้างอันเนื่องมาจากบริเวณดังกล่าวติดกับพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร รวมทั้งควันไฟซึ่งเกิดจากการลักลอบเผกองขยะของราษฎรเพื่อหาสิ่งของ ทั้งนี้เทศบาล มีแนวทางแก้ไขโดยการจัดซื้อที่ทิ้งขยะแห่งใหม่ และกำจัดวิธีการฝังกลบให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

การจัดการน้ำเสีย

น้ำเสียส่วนใหญ่มาจากชุมชน มีปริมาณน้ำเสีย 50 ลบ.ม./วัน ปัจจุบันน้ำเสียไม่ใช้ปัญหาสำคัญมากในเขตเทศบาล เนื่องจากชุมชนไม่หนาแน่น และตั้งป้ายเรือนกระจายกันอยู่สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

มีสวนสาธารณะ 1 แห่ง ตั้งอยู่บนเนื้อที่ประมาณ 13 ไร่ บริเวณศาลพระเจ้าเสือ มีต้นไม้ร่มรื่น อยู่ติดแม่น้ำยม เป็นลานกว้างเหมาะสำหรับประชาชนพักผ่อนหรือเล่นกีฬาากลางแจ้งได้ และสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติหมุขที่ 2 ตำบลวังจิก เนื้อที่ประมาณ 11 ไร่ มีลู่วิ่งและฐานออกกำลังกาย

6. ด้านการเมือง — การบริหาร

6.1 เทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดอยู่ในประเภทเทศบาลขนาดเล็กการบริหารองค์กรเทศบาล แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร (คณะเทศมนตรี) ประกอบด้วยนายกเทศมนตรีและเทศมนตรี อีก 2 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกสภาเทศบาลด้วยกันให้ดำรงตำแหน่ง กับฝ่ายนิติบัญญัติคือสภาเทศบาล ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบการบริหารราชการของคณะเทศมนตรี (เทศบาลตำบล มีสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ รวม 12 คน) สำหรับการแบ่งส่วนราชการภายในเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง แบ่งออกเป็น 6 ส่วน คือ สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่างช่าง กองการศึกษา กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และกองการประปา

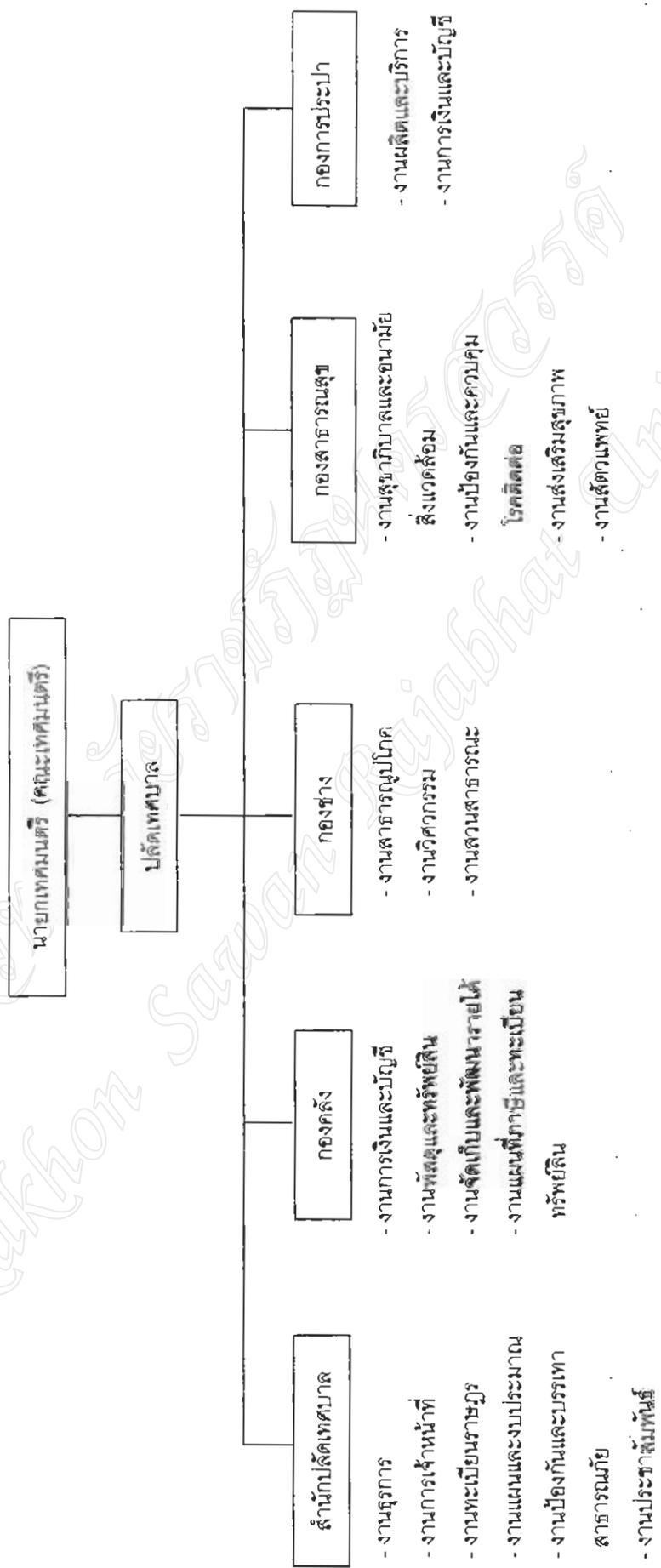
จำนวนบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานในเทศบาล ณ เดือนพฤษภาคม 2547 มีจำนวนทั้งหมด 31 คน แยกเป็นพนักงานเทศบาล 8 คน ลูกจ้างประจำ 14 คน และลูกจ้างชั่วคราว 9 คน

6.2 สถานะการคลัง เทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้างมีฐานะการคลัง (ย้อนหลัง 3 ปี) ดังนี้

ปีงบประมาณ 2544	รายรับ	10,051,673.69 บาท
	รายจ่าย	8,261,954.90 บาท
ปีงบประมาณ 2545	รายรับ	21,547,002.63 บาท
	รายจ่าย	19,711,855.20 บาท
ปีงบประมาณ 2546	รายรับ	27,490,014.57 บาท
	รายจ่าย	21,825,511.47 บาท

เทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้างเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม การปฏิบัติหน้าที่ให้ครอบคลุมภารกิจ บทบาทหน้าที่ดังกล่าว ได้มีการจัดโครงสร้างเพื่อการบริหารงาน

แผนภูมิโครงสร้างส่วนราชการของเทศบาล

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2548-2550)

ภาพที่ 2.1 แสดงแผนพัฒนาเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2548-2550)

ยุทธศาสตร์จังหวัดพิจิตร 2547 -2549

วิสัยทัศน์ (Vision)

“ดินแดนแห่งการผลิต แปรรูป และค้าข้าวชั้นนำของประเทศ (Rice City Estate)”

พันธกิจ (Mission)

1. เป็นแหล่งผลิต แปรรูป และค้าข้าวปลอดภัยจากสารพิษร้ายใหญ่ของประเทศ
2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. สนับสนุนให้คนพิจิตรมีความรู้และคุณธรรมรู้เท่าทันโลกมีคุณภาพชีวิตที่ดีพึ่งตนเอง

ได้ ครอบคลุมรอบอุ้น ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากอาชญากรรม และปลอดภัยเสพติด

เป้าประสงค์

1. การเสริมสร้างอาชีพ รายได้ และการมีงานทำแก่คนยากจน และผู้ด้อยโอกาส
2. การเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต แปรรูป การค้าข้าว และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ
3. การเสริมสร้างสังคมที่สงบสุขและมีการพัฒนาอย่างมีดุลยภาพยั่งยืน
4. การบริหารราชการให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

ประเด็นยุทธศาสตร์/ โครงการจังหวัดพิจิตร

1. ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนและกระจายรายได้
 - 1.1 สร้างศักยภาพการดำเนินงานหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล
 - 1.2 ประชาสัมพันธ์สินค้าหนึ่งตำบล
 - 1.3 พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP สู่มาตรฐานสากล
 - 1.4 เพิ่มศักยภาพครัวเรือนยากจน เป้าหมายเพื่อยกระดับรายได้ได้อย่างยั่งยืน
 - 1.5 ส่งเสริมการสร้างโอกาส มีรายได้และลดการว่างงาน
 - 1.6 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ
 - 1.7 แนะนำแนวทางเลือกอาชีพก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน
2. ยุทธศาสตร์การผลิต แปรรูป และการค้าข้าว
 - 2.1 สร้างเอกลักษณ์ผลผลิต
 - 2.2 การค้าข้าวผ่านระบบการค้าแบบหักบัญชี
 - 2.3 ส่งเสริมการจัดทำสัญญาข้อตกลงทางการค้า
 - 2.4 ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวพร้อมบริโภคในประเทศและต่างประเทศ
 - 2.5 ส่งเสริมการนำผลการวิจัยผลิตภัณฑ์จากข้าวสู่การปฏิบัติเชิงพาณิชย์

ทั้งในระดับครัวเรือนและส่งออก

- 2.6 สนับสนุนผู้ประกอบการค้าข้าวให้มีการซื้อขายที่เป็นธรรมและมีจริยธรรม
- 2.7 ผลิตข้าวที่ดีและเหมาะสม
- 2.8 การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าว
- 2.9 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำและพัฒนาการใช้น้ำ
- 2.10 อบรมหลักสูตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำและพัฒนา

การใช้ระบบชลประทาน

- 2.11 Road Show เพื่อส่งเสริมการค้าขายต่างประเทศ
- 2.12 ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้น้ำในเขตชลประทาน
- 2.13 พัฒนาประสิทธิภาพการใช้น้ำพื้นที่เกษตรฝั่งตะวันออกแม่น้ำน่าน
- 2.14 ผลิตข้าวที่ดีและเหมาะสม (GAP)
- 2.15 เพิ่มศักยภาพการผลิตและประสิทธิภาพการส่งเสริมการผลิตข้าวที่ดี

และเหมาะสม (GAP)

- 2.16 สนับสนุนการผลิตข้าวเป็นการผลิตอินทรีย์ Organic Rice
- 2.17 สนับสนุนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาเชิงพาณิชย์และสถาบันเกษตรกร
- 2.18 ศึกษาและวิจัยการใช้พันธุ์ข้าวของชุมชนเพื่อกำหนดเขตเศรษฐกิจพันธุ์ข้าว

ตามลักษณะ Demand Driven

- 2.19 จัดตั้งศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว และแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าว
- 2.20 สนับสนุนผู้ประกอบการค้าข้าวให้มีการซื้อขายที่เป็นธรรมและมีจริยธรรม
- 2.21 พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวระดับเกษตรกรรายย่อยและระดับธุรกิจ

เชิงพาณิชย์

- 2.22 ค้าข้าวผ่านระบบการค้าแบบทำบัญชี
- 2.23 ส่งเสริมการจัดทำสัญญาข้อตกลงทางการค้า
- 2.24 พัฒนาศักยภาพในการประกอบการค้าข้าว

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคม

- 3.1 พัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวในชุมชน
- 3.2 พัฒนาทุนทางสังคม
- 3.3 จัดตั้งพิพิธภัณฑ์เมืองพิจิตร
- 3.4 ธรรมทัศน์นาจร (ไหว้พระ 9 วัด)

3.5 ก่อสร้างอาคารที่ทำการตำรวจภูธรจังหวัดพิจิตร

3.6 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.7 ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดพิจิตร

3.8 พัฒนาสถานที่ออกกำลังกายและการแข่งขันกีฬา

3.9 พัฒนาเมืองไทยสุขภาพดีจังหวัดพิจิตร

3.10 ส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

3.11 พัฒนาศูนย์และระบบข้อมูลเพื่อพัฒนาสังคม

3.12 เติมนิคมอุตสาหกรรม

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน

4.1 พัฒนาทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อการท่องเที่ยว

4.2 การพัฒนาบึงสีไฟจังหวัดพิจิตรระยะเร่งด่วน

4.3 ศึกษาและพัฒนาเมืองนครชัยไชยบุรีเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว

4.4 พัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบึงสีไฟเพื่อส่งเสริม

การท่องเที่ยว

4.5 การปรับเปลี่ยนภาคการเกษตรเป็นการผลิตเชิงคุณภาพ

5. ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

5.1 งานปรับปรุงระบบชลประทาน ทรบ.บุษบงค์เหนือ

5.2 ขุดลอกหนองลำน้ำพร้อมอาคารประกอบ

5.3 การแก้ไขปัญหาวิกฤตของจังหวัดพิจิตร

5.4 การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่จังหวัดพิจิตร

5.5 หมู่บ้าน / ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน

5.6 งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5.7 ก่อสร้างถนนลาดยางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุน

5.8 ก่อสร้างถนนลาดยาง และ คสล.

5.9 การบริหารจัดการเพื่อให้บริการและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

5.10 ปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำ

5.11 ขุดลอกคลองและหนองน้ำ

5.12 ก่อสร้างผนังกันน้ำ คสล.ริมตลิ่งแม่น้ำน่าน

6. ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

- 6.1 แก้ไขปัญหาผลกระทบจากภาวะวิกฤตเฉพาะหน้า
- 6.2 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ
- 6.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานจังหวัด

แบบบูรณาการ

- 6.4 ประชุมการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง
- 6.5 การประชุมงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์จังหวัด

และการจัดทำตัวชี้วัด

- 6.6 การฝึกอบรมและพัฒนาทีมงาน CEO จังหวัดพิจิตร
- 6.7 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารราชการ

แบบบูรณาการ

- 6.8 พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานข้าราชการฝ่ายปกครองให้การสนับสนุน

การปฏิบัติงานแบบบูรณาการ

- 6.9 พัฒนาศักยภาพกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สนับสนุนการบริหารงานจังหวัด

และอำเภอแบบบูรณาการ

- 6.10 ตรวจนิเทศและติดตามประเมินผลการดำเนินงานของอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ในเขตจังหวัดพิจิตร

- 6.11 อำนวยการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน

ยุทธศาสตร์จังหวัดพิจิตร

- 6.12 เพิ่มประสิทธิภาพงานด้านการข่าว
- 6.13 พัฒนาความยั่งยืนทางเศรษฐกิจการคลังและงบประมาณ
- 6.14 การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันผลผลิตภายในจังหวัด
- 6.15 การประชุมชี้แจงและพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การสนับสนุน

การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

- 6.16 การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรตามยุทธศาสตร์จังหวัด / กลุ่มจังหวัด
- 6.17 อำนวยการและบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการบริหารงานจังหวัด

แบบบูรณาการจังหวัดพิจิตร

- 6.18 การสนับสนุนการบริหารงานอำเภอ/ กิ่งอำเภอแบบบูรณาการ

การจัดสวัสดิการสังคม

1. ความหมายการจัดสวัสดิการสังคม

ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีหลายคำ ซึ่งแต่ละคำจะมีความหมายในตัวเอง และมีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน จากการศึกษาวิเคราะห์และรายงานของสุภัทรา แก้วชาญศิลป์ ได้สรุปคำและความหมาย ดังนี้ (สุภัทรา แก้วชาญศิลป์. 2540 : 7 - 9)

สวัสดิการสังคม (Social Welfare) หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในด้านการศึกษาที่ดี การมีสุขภาพอนามัย การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำ การมีรายได้ การมีสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางสังคม การมีนันทนาการและบริการทางสังคมทั่วไป โดยระบบบริการสังคมต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่ประชาชนต้องได้รับและเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดบริการทางสังคมในทุกระดับ

สังคมสงเคราะห์ (Social Work) หมายถึง ศาสตร์และศิลปะทางวิชาชีพในการป้องกันแก้ไข พื้นฟู และพัฒนาบุคคล กลุ่ม ชุมชน ทั้งที่ประสบและไม่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมเพื่อช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนสามารถปรับตัวตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในสังคมต่อไป

การพัฒนาสังคม (Social Development) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม เพื่อประชาชนจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย การศึกษา สุขภาพอนามัย การมีงานทำ มีรายได้ที่เพียงพอในการครองชีพประชาชนได้รับความเสมอภาค ความยุติธรรม มีคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกขั้นตอน อย่างเป็นระบบ

ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) หมายความว่า การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่ประสบปัญหาความยากจน ไม่สิ้นหวังและมีความสุข ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ความมั่นคงทางสังคม (Social Security) หมายถึง การดำเนินงานทั้งของรัฐและสังคมที่จะช่วยลดปัญหาความยากจน ตลอดจนขจัดภัยพิบัติต่าง ๆ ฉะนั้นความมั่นคงทางสังคมจึงมี

ความหมายกว้างขวางกล่าวถึงมาตรการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อที่จะขจัดความยากจนและความเสี่ยงภัยต่าง ๆ โดยทั่วไปความมั่นคงทางสังคมจะครอบคลุมถึงการช่วยเหลือทางสังคม การประกันสังคมและการบริการสังคม

การช่วยเหลือทางสังคม (Social Insurance) หมายถึง การช่วยเหลือประชาชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อน โดยฝ่ายผู้ให้บริการหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องมีการค้นหาสำรวจ ข้อเท็จจริงว่าผู้ที่จะได้รับบริการนั้นมีปัญหายากจนหรือเดือดร้อนจริง สมควรแก่การได้รับการช่วยเหลือ

การประกันสังคม (Social Insurance) หมายถึง มาตรการหนึ่งในการจัดบริการสวัสดิการสังคม เพื่อคุ้มครองป้องกันประชาชนที่มีรายได้ประจำ ไม่ให้ได้รับความเดือดร้อนเมื่อต้องสูญเสียรายได้ทั้งหมดหรือบางส่วนหรือมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ เพื่อให้มีหลักประกันด้านการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การบริการสังคม (Social Services) หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบอย่างหนึ่งของรัฐบาลและเอกชนที่ต่อประชาชนในการจัดสรรบริการ เพื่อสร้างเสริมชีวิตความเป็นอยู่และสวัสดิภาพของประชาชน ด้วยจุดมุ่งหมายของการป้องกัน การบำบัดความเดือดร้อน การสร้างเสริมและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ ทั้งนี้บริการสังคมจะแตกต่างจากบริการสาธารณะ และสาธารณูปโภค ด้วยปัจจัยของการเป็นบริการที่มุ่งเน้นสวัสดิภาพของบุคคลมากกว่าการจัดสรรบริการทางกายภาพ เพื่อชุมชน และโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

การคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้ความคุ้มครอง หรือให้หลักประกันสังคมในด้านต่าง ๆ อาทิ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ระบบประกันสังคม และบริการสังคม โดยให้สำคัญแก่กลุ่มประชากรที่ยากจน และด้อยโอกาส เพื่อให้ได้รับสิทธิทางสังคมในฐานะที่เป็นมนุษย์ อันเป็นความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

โครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Nets) หมายถึง ระบบการจัดบริการเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ยากจน คนด้อยโอกาส รวมทั้งผู้ได้รับการเลี้ยงภัยต่าง ๆ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง โดยได้รับสิทธิพื้นฐานเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป การดำเนินงาน ทางด้านโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมนี้ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีบทบาทในการบริการหรือช่วยเหลือดังกล่าว

ผู้ด้อยโอกาส (Vulnerable Groups) หมายถึง ผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน

ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข การเสียเปรียบและไม่ได้รับความเป็นธรรมทางกฎหมายรวมทั้งผู้ที่ประสบปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมได้ตามปกติ หรือจำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือรวมทั้งผู้ถูกทอดทิ้งทางสังคม ได้แก่ ผู้ที่หลุดจากกลไกทางสังคมทำให้ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรหรือบริการทางสังคมได้ หรือถูกกีดกันไม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมหรือทางการเมือง ขาดสิทธิประโยชน์และโอกาสที่จะยกระดับสถานภาพทางสังคมของตนเองให้สูงขึ้น

การบูรณาการทางสังคม (Social Integration) หมายถึง การผนวกรวมกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในสังคมไว้เป็นองค์ประกอบหลักของสังคม ทั้งนี้จะต้องยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางเพศ วัย ชาติพันธุ์ อาชีพ สุขภาพอนามัยทางกาย และจิต การศึกษาหรืออื่น ๆ

ฟรายด์เลนเดอร์(Friendlander,1963: 16) กล่าวว่าสวัสดิการสังคม หมายถึง นโยบาย ผลประโยชน์และบริการ ซึ่งทำให้การจัดบริการต่างๆ ดำเนินไปอย่างแน่นอน เพื่อให้ตรงและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เป็นบริการพื้นฐานในการจัดสวัสดิการแก่ประชาชน

กูรานิล(Guralnik,1969: อ้างถึงใน จงจิต โสภณคณาภรณ์ , 2522 : 2) กล่าวว่าสวัสดิการสังคม หมายถึง การที่รัฐหรือหน่วยงานต่างๆ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ยากจน ผู้ไร้งาน ฯลฯ กองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์ (2538 : 40) ได้อธิบายเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมว่า หมายถึง กิจกรรมที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ในอันที่จะช่วยเหลือเจือจุนบุคคลและสภาวะแวดล้อมของเขา โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ เข้าช่วยให้ บุคคล กลุ่มบุคคล และชุมชนบรรลุความต้องการ สามารถแก้ปัญหาได้ปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข ตลอดจนปฏิบัติการกิจต่างๆ จนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้นกว่าเดิม

โดยสรุปสวัสดิการสังคมมีความหมายเช่นเดียวกับ การคุ้มครองทางสังคมและโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมที่มุ่งให้เกิดความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนและผู้ด้อยโอกาสสามารถดำรงชีวิตในสังคมในระดับที่พึงพึงตนเองได้ โดยมีการช่วยเหลือทางสังคม การประกันสังคม และการบริการสังคมเป็นมาตรการหลักและสังคมสงเคราะห์เป็นศาสตร์และศิลป์ทางวิชาชีพในการดำเนินงาน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว

ขอบเขตของงานสวัสดิการสังคม

งานสวัสดิการสังคมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี 7 ด้าน ดังนี้ (กรมประชาสงเคราะห์, 2543: 18-20)

1. การมีสุขภาพอนามัยที่ดี หมายความว่า ประชาชนพึงได้รับการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกันโดยประชาชนไม่ว่าเพศใด อายุวัยใด เชื้อชาติใด ศาสนาใด อยู่ในภูมิภาคใดหรือ อยู่ในวัฒนธรรมใด มีความสนใจในการเมือง มีแบบแผนการดำรงชีวิตเช่นใดหรือมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมในระดับชั้นใดก็ตาม พึงได้รับบริการสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง และเสมอภาค เป็นธรรม สอดคล้องกับความต้องการ และสถานการณ์ ปัญหาของบุคคล กลุ่มบุคคล และประชาชน

2. การมีการศึกษาที่ดี หมายถึง ประชาชนพึงได้รับบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป และแม้ว่าประชาชนจะมีข้อบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม หรือด้อยโอกาสทางการศึกษา ก็จะได้รับบริการ การศึกษา พิเศษ และจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่มีจำกัด เหล่านั้น ทั้งนี้ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาในระดับอย่างน้อยที่สุด คือ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน ความพิการ ความบกพร่องทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส ชนกลุ่มน้อย คนต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนา ต่างความเชื่อ ต่างความสนใจในการเมือง ต่างแบบแผนการดำเนินชีวิต ผู้อยู่ในภูมิภาคท้องถิ่นห่างไกล ผู้ด้อยโอกาส หรือแม้แต่ เพศ วัย มีพรพรรณ ต้องไม่เป็นเหตุให้ประชาชนผู้ใดขาดโอกาสทางการศึกษาหรือได้รับบริการทางการศึกษาน้อยกว่าหรือด้อยกว่าไม่เป็นธรรมหรือไม่เท่าเทียมกับประชาชนโดยทั่วไป

3. การมีที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตามควรแก่ อดภาพ ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในทำนองเดียวกัน ประชาชนทุกคนควรจะได้มีที่อยู่อาศัย ตามแต่กำลังความสามารถของบุคคลที่จะได้มา อย่างน้อยที่สุดที่อยู่อาศัยต้องให้ความปลอดภัย ความมั่นคงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีสภาพเสื่อมโทรมแออัดแวดล้อมด้วยมลพิษหรือเสียงต้อ กภัยพิบัติเสี่ยงต่อความเสียหายทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

4. การมีงานทำ การมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน หมายความว่า ประชาชน มีงานทำที่ทำให้มีรายได้อย่างน้อยเพียงพอแก่การดำรงชีพ งานที่มีสวัสดิการที่ดีหรืออย่างน้อย ตามที่กฎหมายกำหนดที่ห้าต้องไม่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย อุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่าง ๆ ไม่เป็นงาน ที่สร้างความเสี่ยงแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย ประชาชนมี ความภาคภูมิใจในงานที่ทำและมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานนั้น ๆ ประชาชนต้องได้รับรายได้

เลขทะเบียน	131769
วันที่	
เลขหมู่หนังสือ	

และสวัสดิการจากการทำงานอย่างเสมอภาคเท่าเทียมและยุติธรรม ประชาชนสามารถรวมกลุ่มรวมตัวกันปกป้องผลประโยชน์ของตนในรูปของสหภาพแรงงาน เมื่อมีการเลือกปฏิบัติหรือประชาชนทราบว่าไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องรายได้ สภาพการทำงาน การจ้างงานและสวัสดิการแรงงานประชาชนต้องได้รับความคุ้มครองจากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กระบวนการและกลไกด้านแรงงานสัมพันธ์ต้องสามารถรองรับปัญหา และความต้องการของประชาชนด้านนี้ได้

5. การมีความมั่นคงทางรายได้ หมายความว่า ประชาชนทุกคนที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพได้รับการคุ้มครอง ในเรื่องความมั่นคง ซึ่งครอบคลุมเรื่องผลประโยชน์จากการประกัน สุขภาพ การสงเคราะห์บุตร การชดเชยการขาดรายได้จากการเจ็บป่วยพิการทุพพลภาพชราภาพและการว่างงาน การประกันสังคมเป็นมาตรการหนึ่งที่จะสร้างความมั่นคงทางสังคมโดยเฉพาะ กับประชาชนผู้มีรายได้ประจำ ไม่ให้ได้รับความเดือดร้อนเมื่อมีเหตุให้สูญเสียรายได้ทั้งหมดบางส่วนหรือไม่พอเพียงแก่การยังชีพ

6. นันทนาการ หมายถึง ประชาชนมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อการบันเทิงและการพักผ่อนใจอย่างมีคุณภาพ โดยกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ ไม่เป็นการทำให้เสื่อมเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรม และไม่ผิดกฎหมาย ไม่เป็นการเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ ช่มเหงหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกลุ่มอื่น ๆ

7. การบริการสังคมทั่วไป หมายความว่า การให้บริการแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เพื่อช่วยสร้างเสริม การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ

โดยสรุปงานสวัสดิการสังคมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี 7 ด้าน คือ งานการมีสุขภาพอนามัยที่ดี การมีการศึกษาที่ดี การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำการมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางรายได้ งานนันทนาการและการบริการสังคมทั่วไป

นโยบายการจัดสวัสดิการเด็กและเยาวชน

1. กฎหมายและข้อตกลงด้านสิทธิเด็ก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเรื่องการศึกษา คือ

1.1 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความ

คุ้มครอง

1.2 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ๆ ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

1.3 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

1.4 เด็กเยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรง และปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก สาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรงคือ (กรมประชาสงเคราะห์. 2543: 56-58)

1. เด็กทุกคนมีสิทธิติดตัวที่จะมีชีวิต มีการอยู่รอด เด็กได้รับการจดทะเบียนทันทีหลังการเกิดจะมีสิทธิที่จะมีชื่อนับแต่เกิด สิทธิที่จะได้สัญชาติ และเท่าที่จะเป็นไปได้ สิทธิที่จะรู้จักและได้รับการดูแลเลี้ยงดูจากบิดามารดาของตน

2. เด็กจะไม่ถูกแยกจากบิดามารดา โดยขัดกับความประสงค์ของบิดามารดา เว้นแต่กรณีที่หน่วยงานที่มีอำนาจ ซึ่งอาจถูกทบทวนโดยศาลจำกัดตามกฎหมายและวิธีพิจารณาที่ใช้บังคับอยู่ว่าการแยกเช่นนี้จำเป็นเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก การกำหนดเช่นนี้อาจจำเป็นในกรณีเฉพาะ เช่น ในกรณีเด็กถูกกระทำโดยมิชอบ หรือถูกทอดทิ้งละเลยโดยบิดามารดา หรือกรณีที่บิดามารดาอยู่แยกกันและต้องมีการตัดสินใจว่าเด็กจะพำนักที่ใด

3. เด็กที่ถูกแยกจากบิดามารดา หรือจากทั้งคู่ มีสิทธิที่จะรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัวและการติดต่อโดยตรงทั้งกับบิดามารดาอย่างสม่ำเสมอ เว้นแต่เป็นการขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

4. เด็กที่สามารถมีความคิดเป็นของตนเองได้แล้ว มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นโดยเสรีในทุกเรื่อง ๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก ทั้งนี้ความคิดเห็นดังกล่าวของเด็กจะได้รับการพิจารณาตามสมควรแก่อายุ และวุฒิภาวะของเด็กนั้น

5. เด็กมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก สิทธินี้จะรวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหาได้รับถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร และความคิดทุกลักษณะ โดยไม่ถูกจำกัดโดยเขตแดน ไม่ว่าจะโดยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ในรูปของศิลปะ หรือผ่านสื่ออันใดตามที่เด็กเลือก

6. เด็กมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา มีเสรีภาพในการสมาคม และเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ

7. เด็กไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการ หรือไม่ชอบด้วยกฎหมายในความเป็นส่วนตัวครอบครัว

ครัว บ้าน หรือหนังสือโต้ตอบ รวมทั้งจะไม่ถูกกระทำโดยมีขอบต่อเกียรติและชื่อเสียง และเด็ก
มีสิทธิได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายจากการแทรกแซง หรือการกระทำดังกล่าว

8. บิดามารดาควมรับผิดชอบร่วมในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก บิดามารดาหรือ
ผู้ปกครองตามกฎหมายแล้วแต่กรณี เป็นผู้รับผิดชอบเบื้องต้นและพัฒนาเด็กโดยคำนึงถึง
ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นพื้นฐาน

9. รัฐภาคีจะให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่บิดามารดา และผู้ปกครองตามกฎหมาย
ในอันที่จะปฏิบัติความรับผิดชอบของตนเองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และจะประกันให้มีการพัฒนา
สถาบันการอำนวยความสะดวก และการบริการต่าง ๆ สำหรับการดูแลเด็ก

10. เด็กที่ถูกพรากจากครอบครัว ไม่ว่าจะโดยถาวรหรือชั่วคราว หรือที่ไม่อาจปล่อยให้
อยู่ในสภาพที่ว่ำนั้น เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเองจะได้รับการคุ้มครอง และความช่วยเหลือ
พิเศษ ที่จัดให้โดยรัฐ เด็กเหล่านี้จะได้รับการดูแล ซึ่งรวมถึงการจัดหาผู้อุปถัมภ์ การฟาลา ของ
กฎหมาย อิสลาม การรับบุตรบุญธรรม หรือถ้าจำเป็นการจัดให้อยู่ในความดูแลของสถาบันที่
เหมาะสมสำหรับการดูแลเด็ก การหาทางแก้ไขให้คำนึงถึงการควรต่อเนื่องในการเลี้ยงดูเด็ก ภูมิหลัง
ทางชาติพันธุ์ ศาสนา ครอบครัว และภาษาของเด็ก

11. เด็กมีสิทธิที่จะได้รับมาตรฐานสาธารณสุขที่สูงเท่าที่จะหาได้ และสิ่งอำนวยความสะดวก
สำหรับการบำบัดรักษาความเจ็บป่วย และการฟื้นฟูสุขภาพ

12. เด็กมีสิทธิที่จะได้รับมาตรฐานของการดำรงชีวิตที่เพียงพอ สำหรับการพัฒนา
ด้านร่างกาย สมอง จิตใจ ศิลธรรม และสังคมของเด็ก

13. เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา

14. เด็กมีสิทธิที่จะมีการพักและเวลาพักผ่อน การเข้าร่วมกิจกรรมการเล่น
ทางสันตนาการและมีส่วนร่วมอย่างเสรีภาพในทางวัฒนธรรมและศิลปะ

15. เด็กจะได้รับการคุ้มครองจากการถูกแสวงประโยชน์ในทุกรูปแบบอื่นทั้งหมด
ที่เป็นผลร้ายต่อสวัสดิภาพของเด็กไม่ว่าในด้านใด

โดยสรุปประเด็นสำคัญที่รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติ อย่างไม่มีเงื่อนไขในเรื่องเด็ก คือ
เด็กทุกคนต้องมีโอกาสที่จะมีชีวิตอยู่รอดอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการคุ้มครองดูแลไม่ให้
ถูกเอารัดเอาเปรียบ ได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเด็กมี
สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการรับบริการสาธารณะที่รัฐจัดให้ เพื่อจะทำให้ทุกคนสามารถที่จะดำรง
ชีวิตอยู่ในสังคมได้เหมือนอย่างบุคคลธรรมดา

2. การจัดสวัสดิการเด็กและเยาวชน(กรมประชาสงเคราะห์.2544 : 8 – 9)

เด็ก ในความหมายตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หมายถึง ผู้ซึ่งมีอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

งานสงเคราะห์และจัดสวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนเริ่มปรากฏมีขึ้นเป็นครั้งแรกหลังจาก ที่ได้มีการก่อตั้งกรมประชาสงเคราะห์ได้ 2 ปี คือ ใน พ.ศ. 2485 โดยได้จัดตั้งเป็นกองอนาถา สงเคราะห์ขึ้น จากนั้นเปลี่ยนชื่อเป็นกองการศึกษาชาติสงเคราะห์ แบ่งออกเป็น 3 แผนก คือ แผนก หินิจและทะเบียนประวัติ แผนกเยาวชนสถาน และแผนกสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 ได้เปลี่ยนชื่อของสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก แต่เนื่องจากสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาเด็กถูกทารุณ ในด้านต่าง ๆ ปัญหาการค้าประเวณีเด็กและปัญหาอื่น ๆ อันเกี่ยวเนื่องต่อเด็กอย่างซับซ้อน และ รุนแรงขึ้น ดังนั้นเพื่อให้ภารกิจของหน่วยงานเป็นไปอย่างเท่าทันภาวะปัญหา ในปี พ.ศ. 2534 จึงได้ปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจสำคัญออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการสงเคราะห์ และการพัฒนา เด็ก การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนและการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เพื่อดำเนินงานด้าน การจัดสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์สำหรับเด็กให้บรรลุ เป้าหมายตามปณิธานเพื่อเด็กที่ ว่า เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า และจะเป็นผู้สืบทอด ความเป็นชาติในอนาคต ดังนั้นเด็ก ทุกคนจึงสมควรได้รับพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและ การคุ้มครองให้พ้นจาก การถูกเอารัดเอาเปรียบของบุคคลและสังคม

2.1 การสงเคราะห์และพัฒนาเด็กและเยาวชน สืบเนื่องจากความไม่สมดุลระหว่าง การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านสังคมของประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กและครอบครัว ทำให้ครอบครัวแตกแยก เด็กและครอบครัวตกอยู่ในสภาวะยากลำบากเพิ่มมากขึ้น ตามลำดับ ทั้งในด้านปริมาณ รูปแบบ และความรุนแรงของปัญหา รวมทั้งปัญหาการแพร่ระบาดของ เชื้อเอดส์ ทำให้เด็กกำพร้าและถูกทอดทิ้งและเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2541 พบว่า มีเด็กและเยาวชนอายุ 0-24 ปี ในครอบครัวยากจนจำนวนประมาณ 3,960,000 คน

การสงเคราะห์และพัฒนาเด็ก เป็นภารกิจหลักในการให้ความช่วยเหลือเด็ก กลุ่มเป้าหมายอายุตั้งแต่แรกเกิด – 18 ปี ที่ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ขาดผู้ดูแลเลี้ยงดู กำพร้า ติดเชื้อเอดส์ ถูกทอดทิ้ง เหวื่อน ครอบครัวยากจน และขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น โดยเน้นการทำงานกับครอบครัว เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัวให้สามารถเลี้ยงเด็ก

ให้ได้เองไม่แยกเด็กครอบครัวโดยไม่จำเป็น โดยยึดถือหลักการที่ว่า เด็กทุกคนต้องได้อยู่กับครอบครัวสถานสงเคราะห์เป็นที่สุดท้ายในการให้ความช่วยเหลือเด็ก บริการที่จัดขึ้นเป็นการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบการสงเคราะห์เด็กในครอบครัว สงเคราะห์เด็กนักเรียนขาดแคลน จัดหาครอบครัวทดแทนในรูปแบบของครอบครัวอุปถัมภ์ ส่งเสริมการพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยส่งเสริมการจัดตั้งและกำกับดูแลการดำเนินงานสถานรับเลี้ยงและสถานสงเคราะห์เด็กภาคเอกชน ให้การสนับสนุนเครื่องเล่น อาหารเสริม เพื่อพัฒนาการเด็กแก่สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ที่เก็บค่าบริการ ต่ำกว่า 800 บาทต่อเดือน รวมทั้งให้การสงเคราะห์พัฒนาและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ในสถานสงเคราะห์ในกรณีที่ไม่จำเป็น ปัจจุบันมีสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน สถานสงเคราะห์เด็กชายและเด็กหญิง และศูนย์ฝึกอาชีพเด็กและเยาวชนรวมทั้งสิ้น 21 แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งจากการดำเนินงาน ที่ผ่านมามีได้ให้การสงเคราะห์และพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ปีละประมาณ 269,000 คน

นอกจากกิจกรรมที่กล่าวมาแล้ว ยังได้ให้การคุ้มครองและพัฒนาเด็กโดยจัดทำโครงการส่งเสริมการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัยในชุมชนด้วยโอกาสซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมภายในชุมชนแออัดและแหล่งก่อสร้าง โดยได้ส่งเสริมการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัยบุตรหลายผู้ใช้แรงงานก่อสร้างครั้งแรกในปี 2532 ต่อมาในปี 2538 ได้ขยายผล สูชุมชนแออัดและสถานประกอบการต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค 24 จังหวัด มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยในครอบครัวด้วยโอกาสได้รับการดูแลเลี้ยงดู และมีพัฒนาการอย่างเหมาะสมโดยได้มีการเตรียมความพร้อม และการกระตุ้นพัฒนาการให้เป็นไป ตามวัย ทั้งยังเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กไม่ให้ได้รับอันตราย หรือต้องตกอยู่ในสภาพที่เสี่ยงหรือปัญหาสังคม ในอนาคตปี พ.ศ.2542 ได้ดำเนินการตามโครงการดังกล่าวในพื้นที่ 30 จังหวัด 78 แห่ง ให้การดูแลเด็กได้จำนวน 3,110 คน ส่งผลให้บุตรหลานผู้ใช้แรงงานที่ติดตามมากับผู้ปกครองได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีพัฒนาการตามวัย ได้รับการศึกษา ระดับขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง

2.2 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และเยาวชน เป็นภารกิจในการใช้ความคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น เกรี้ยว ถูกกระทำทารุณ ถูกใช้เป็นเครื่องมือแสดงทศประโยชน์โดยมิชอบ มีความประพฤติไม่เหมาะสมหรือตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก อันเสี่ยงต่อการสูญเสียความมั่นคงทางจิตใจ เป็นต้น โดยให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพในสถานแรกรับสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ ศูนย์ฝึกอาชีพและบ้านพักฉุกเฉิน ซึ่งจะให้การดูแลในเรื่องปัจจัย 4 การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ เช่น การจัดกิจกรรมค่ายพักแรมสำหรับเยาวชน

ที่มีปัญหาความประพฤติ การฝึกวิชาชีพเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือครอบครัวได้ต่อไปเป็นต้น นอกจากนี้ยังให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กและเยาวชน ที่อยู่ร่วมกับครอบครัว โดยการจัดให้มีพนักงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในจังหวัดนำร่อง 35 จังหวัด เพื่อคอยสอดส่อง ฝ้าระวังและประสานให้ความช่วยเหลือ ซึ่งในการนี้ได้จัดตั้งบ้านพักเด็กและครอบครัว (บ้านพักฉุกเฉิน) ขึ้นเพื่อรองรับปัญหาเด็กและครอบครัวที่ได้ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ เช่น ปัญหาเด็ก ถูกกระทำทารุณในรูปแบบต่าง ๆ นับตั้งแต่การถูกกระทำทารุณทางเพศ การบังคับ ค่าประเวณีการกักขังหน่วงเหนี่ยวใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น สตรีตั้งครภันท์นอกสมรส เด็กเร่ร่อน เด็กมีปัญหาความประพฤติและบุคคลที่ประสบปัญหาในครอบครัว บ้านพักเด็กและครอบครัว จะเป็นศูนย์ให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้า 24 ชั่วโมง แก่บุคคลเป้าหมายเหล่านี้ และจะเป็นที่พักชั่วคราวก่อนที่จะส่งตัวผู้รับบริการไปยังหน่วยงานที่ให้บริการอันเหมาะสม เช่น สถานคุ้มครอง สวัสดิภาพ ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพหรือส่งกลับภูมิลำเนาในกรณีที่สภาพปัญหาบรรเทา ลงแล้ว นอกจากนี้ยังใช้เป็นศูนย์รับแจ้งข่าวสารให้คำแนะนำปรึกษา แก่เด็กและครอบครัวในกรณีเร่งด่วน รวมทั้งเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

2.3 การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เป็นการดำเนินงานตาม พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2533 เพื่อจัดหาครอบครัวทดแทนที่เหมาะสมให้แก่เด็กที่กำพร้า ถูกทอดทิ้ง หรือเด็กที่ไม่สามารถอยู่ในครอบครัวของตนเองได้ เพื่อให้ได้มีโอกาสมีชีวิตเติบโต อยู่ในครอบครัวอย่างอบอุ่น และมีพัฒนาการที่ดีในการจัดหาครอบครัวบุญธรรมให้แก่เด็กนั้น มีทั้งครอบครัวที่เป็นคนไทย ครอบครัวชาวต่างประเทศ ซึ่งในการดำเนินงานได้มีการประสานกับหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งมีฐานะเป็นองค์การสวัสดิภาพเด็กในการจัดหาครอบครัวบุญธรรมด้วย ได้แก่ สหทัยมูลนิธิ มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย มูลนิธิมิตรมวลเด็ก และมูลนิธิสงเคราะห์เด็กพหุวิทยาในการจัดหาครอบครัวบุญธรรมให้แก่เด็กดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ปีละประมาณ 3,500 คน ซึ่งจำนวนนี้เป็นเด็กในครอบครัวบุญธรรมชาวต่างประเทศประมาณ 550 คน

สำหรับเด็กไทยในครอบครัวบุญธรรมชาวต่างประเทศนั้น ได้จัดให้มีโครงการสู่มาตุภูมิ (Native land Visit Program) ซึ่งดำเนินการมาแล้ว 3 ครั้ง โดยเริ่มในปี 2535 ต่อมาในปี 2539 และปี 2542 ตามลำดับ โดยมีเป้าหมายให้เด็กไทยที่เป็นบุตรบุญธรรมของชาวต่างประเทศได้มีโอกาสกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดของตน เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี อันดีงามของไทย ซึ่งจะช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจ และรู้สึกผูกพัน

ต่อประเทศบ้านเกิด นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการประสานงานและความเข้าใจอันดีกับองค์การ
สวัสดิภาพเด็กในประเทศที่เกี่ยวข้องด้วย

โดยสรุปนโยบายการจัดสวัสดิการเด็กและเยาวชน เป็นการจัดสวัสดิการให้เด็กและ
เยาวชน ซึ่งมีอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส โดยมีภารกิจ
ประกอบด้วย การสงเคราะห์และพัฒนาเด็กและเยาวชน การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน
การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

3. ยุทธศาสตร์และมาตรการในการจัดสวัสดิการแก่เด็กของกรมประชาสงเคราะห์
(กรมประชาสงเคราะห์.2544 : 18 – 19)

การดำเนินการจัดสวัสดิการให้เกิดประสิทธิภาพ และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย
จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการในการจัดสวัสดิการแก่เด็กอย่าง
เป็นระบบและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยดำเนินการดังนี้

3.1 ส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม อันดีงามให้แก่เด็ก และ
เยาวชน โดยจัดกิจกรรมในการให้เด็กได้ตระหนักในปัญหาสังคม และมีสำนึกในการรับใช้สังคม
ในหลักสูตรการเรียนการสอน

3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กครู
ข้างถนน และให้มีอาสาสมัครช่วยเหลือ และสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน
ในชุมชนรวมทั้งให้การคุ้มครองและพัฒนาเด็กที่อาศัยอยู่ตามหอพักต่าง ๆ

3.3 เร่งสำรวจข้อมูลเด็กเร่ร่อน เด็กชายของบ้นท้องถนนและที่สาธารณะ
และวางแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

3.4 เร่งรัดการกำหนดอายุขั้นต่ำของแรงงานเด็ก จาก 13 ปี เป็น 15 ปี รวมทั้ง
ส่งเสริมการประกอบอาชีพที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนที่มีความจำเป็นที่ต้องหารายได้ช่วยเหลือ
ตนเองและครอบครัว รวมทั้งพัฒนาฝีมือแรงงานแก่เยาวชนทั่วไป โดยเฉพาะเยาวชนที่ด้อยโอกาส

3.5 ส่งเสริมการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชนเมือง ชุมชนชนบท สถานก่อสร้าง
และสถานประกอบการต่าง ๆ รวมทั้งหามาตรการเพื่อให้ครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัว
ผู้ด้อยโอกาสสามารถนำเด็กเข้ารับการดูแลในสถานรับเลี้ยงเด็กได้

3.6 จัดบริการสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ที่เป็นรูปธรรมและครบวงจร แก่
เด็กที่ติดเชื้อเอดส์ เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ เด็กที่ถูกประทุษร้าย เด็กและเยาวชนที่ติดยา
เสพติด

3.7 ให้การสงเคราะห์ครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวสามารถดูแลเด็กได้ด้วยตนเอง

โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อครอบครัวของเด็กที่ถูกตกเลี้ยง ครอบครัวยุติธรรมที่นำเด็กไปฝากเลี้ยงไว้ในสถานสงเคราะห์ ครอบครัวที่นำเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ รวมทั้งผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการรักษายาบาลที่มีเด็กอยู่ในครอบครัว

3.8 พัฒนากิจกรรมดำเนินงานสถานสงเคราะห์ โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานสถานสงเคราะห์ในรูปแบบครอบครัว และการหาครอบครัวอุปการะให้แก่เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถดูแลได้เป็นการชั่วคราว รวมทั้งจัดหาครอบครัวทดแทนให้แก่เด็กกำพร้า

3.9 เร่งรัดให้มีการออกกฎหมาย ว่าด้วยการสงเคราะห์ละคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และมาตรการแยกเด็กออกจากครอบครัวที่ทำร้ายเด็ก และไม่สามารถให้การดูแลเด็กได้รณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เรื่องการให้ความช่วยเหลือ ที่พิทักษ์แก่เด็กที่ประสบความทุกข์ยากลำบาก รวมทั้งเพิ่มจำนวนบ้านฉุกเฉินให้แก่เด็กเหล่านี้

โดยสรุป ยุทธศาสตร์และมาตรการในการจัดสวัสดิการแก่เด็กของกรมประชาสงเคราะห์ เป็นการวางแผนดำเนินการจัดสวัสดิการให้เกิดประสิทธิภาพ และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายโดยดำเนินการในด้านการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม อันดีงาม ให้แก่เด็กและเยาวชน การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เร่งสำรวจข้อมูลเด็กเร่ร่อน เด็กชายของบ้นท้องถนนและที่สาธารณะ เร่งรัดการกำหนดอายุขั้นต่ำของแรงงานเด็ก จาก 13 ปี เป็น 15 ปี ส่งเสริมการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชนเมือง ชุมชนชนบท การให้การสงเคราะห์ครอบครัว พัฒนางานสถานสงเคราะห์ เร่งรัดให้มีการออกกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และมาตรการแยกเด็กออกจากครอบครัวที่ทำร้ายเด็ก

นโยบายการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

นโยบายการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ (กรมประชาสงเคราะห์ 2543 : 24-30)

เนื่องจากโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนไป พบว่า ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป หรือผู้สูงอายุ ซึ่งสภาพร่างกาย การทำงานของอวัยวะเกิดความเสื่อมถอยของการทำหน้าที่ เป็นผลให้รูปร่างของผู้สูงอายุเปลี่ยนไป เช่น หลังโก่ง ใบหน้ามีรอยย่น เกิดภาวะกระดูกพรุนระบบสมอง และประสาทเปลี่ยนแปลง เช่น ระบบความจำ ระบบประสาทรับรู้ความรู้สึก การมองเห็นพร่ามัว สูญเสียการได้ยินหูตึง การรับรู้ การทรงตัวเสื่อมลง เป็นต้น สำหรับภาวะทางจิตก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการไม่สามารถปรับตัวได้ ทำให้เกิดปัญหาความเครียด ซึ่งจะส่งผลถึงอาการทางจิตใจ แนวโน้มของผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนขึ้นมาจากปี พ.ศ. 2533

มีผู้สูงอายุทั้งหมดประมาณ 0.2 ล้านคน ขณะที่ปี พ.ศ. 2543 คาดว่าจะมีประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด 5.6 ล้านคน โดยเป็นผู้ที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไปประมาณ 0.4 ล้านคน และหากประมาณการต่อไปตาม สัดส่วนที่ผ่านมา คาดว่าใน ปี พ.ศ. 2563 จะมีประชากร ผู้สูงอายุ 11.3 ล้านคน โดยอยู่ในกลุ่มที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป 1.0 ล้านคน เหตุที่ประชากรผู้สูงอายุ มีสัดส่วนมากขึ้น มาจากเหตุผล 2 ประการสำคัญ คือ อัตราการเกิดลดลงเนื่องจากนโยบายการวางแผนครอบครัวที่ประสบความสำเร็จ และประการที่สอง การมีอายุคาดเฉลี่ย เมื่อแรกเกิดสูงขึ้น โดยเฉพาะอัตราการตายของทารกแรกคลอดลดลงตามความก้าวหน้าทางการแพทย์และการสาธารณสุข โดยอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของชายไทยเมื่อปี พ.ศ. 2541 เท่ากับ 70.6 หญิงไทยเท่ากับ 75.6 ปี

นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้สูงอายุหญิงมีมากกว่าผู้สูงอายุชายในอัตราส่วนชายต่อหญิงเท่ากับ 1:1.23 และผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบท ในอัตราส่วน 1:4.3 สำหรับสถานการณ์การศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไทย ร้อยละ 51.2 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และมีผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 31.2

จากการสำรวจของสภาวะผู้สูงอายุในประเทศไทยโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2539 พบว่า ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทยอยู่ในระดับพอใช้ (ปานกลาง) 29.9% ระดับปานกลางถึงดีมาก 34.8% และระดับปานกลางลงไปถึงเลว 33.8% โรคหรืออาการที่ผู้สูงอายุเป็นกันมาก คือ โรคข้อ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากเตรียมความพร้อม ในเรื่องสุขภาพตั้งแต่วัยเด็ก หนุ่มสาว และวัยผู้ใหญ่

สำหรับด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้อยู่ในสัดส่วน ร้อยละ 10.1 และโดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะมีรายได้ระหว่าง 10,000-19,999 บาทต่อปี ผู้สูงอายุ ร้อยละ 26 ยังต้องทำงาน

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดสวัสดิการและบริการสำหรับผู้สูงอายุที่มีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสถาบันครอบครัวในสังคมไทย ที่ในอดีตเคยเป็นครอบครัวขยายได้เปลี่ยนมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น เป็นผลให้ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องถูกละเลยไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลานเท่าที่ควร

1. แนวคิดพื้นฐานในการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

1.1 แนวคิดด้านมนุษยธรรม หมายถึง การที่ผู้สูงอายุควรจะได้รับความช่วยเหลือดูแล ค้ำครอง ตามความต้องการของผู้สูงอายุและตามหลักมนุษยธรรม เช่น การช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการ ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ด้านสวัสดิการสังคม ด้านเศรษฐกิจด้านการศึกษา ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านครอบครัว โดยได้รับการ

อย่างเป็นทางการและเท่าเทียมกัน

1.2 แนวคิดด้านการพัฒนา หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาให้ผู้สูงอายุได้นำความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีในฐานะผู้ให้

2. รูปแบบของบริการ

2.1 สถานสงเคราะห์คนชรา เนื่องจากได้เล็งเห็นว่า ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มบุคคลที่สังคมพึงตระหนักในคุณค่าและความสำคัญ เพราะเคยกระทำคุณประโยชน์แก่สังคมมาแล้วเป็นอันมากและเปรียบเป็นเสาหลักแห่งสถาบันครอบครัวและเป็นภูมิปัญญาของสังคมไทย รัฐบาล จึงได้จัดสวัสดิการแก่กลุ่มผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาส ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2496 เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้กำหนดนโยบายสำคัญคือให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครองดูแลให้มีความสุข ไม่ต้องเร่ร่อน ถูกทอดทิ้งให้ว่าเหว และเพื่อเสริมสร้างทัศนคติอันดีของสังคมต่อผู้สูงอายุ โดยจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคขึ้นมาเป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2496 จากนั้นได้ขยายการจัดตั้งมาจนถึงปัจจุบัน มีสถานสงเคราะห์คนชรารวม 19 แห่ง ให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาสได้ปีละประมาณ 2,800 คน รูปแบบบริการที่จัดให้มีทั้งปัจจัย 4 และบริการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น บริการสังคมสงเคราะห์ นันทนาการ การฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจ เป็นต้น

2.2 ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ เพื่อขยายบริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นแก่ผู้สูงอายุซึ่งอยู่ในครอบครัวและชุมชน จึงได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุขึ้นเป็นแห่งแรกในปี พ.ศ. 2522 ภายในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ปัจจุบันได้ขยายเป็นจำนวน 18 แห่ง ทั่วประเทศ ให้บริการทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา การอาชีพนันทนาการ และบริการด้านสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งได้จัดหน่วยเคลื่อนที่ออกเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่ยังคงอยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชน และให้การพักผ่อนชั่วคราวในกรณีประสบปัญหา โดยสามารถให้บริการแก่ผู้สูงอายุทั่วประเทศได้ประมาณปีละ 200,000 ราย

2.3 เบี้ยยังชีพคนชรา เนื่องจากแนวโน้มที่ผู้สูงอายุจะต้องอยู่ตามลำพังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นสืบเนื่องจากการอพยพแรงงานของคนวัยทำงานเข้าสู่เมืองใหญ่ ขณะเดียวกันการให้การอุปการะคนชราในสถานสงเคราะห์ก็เป็นเพียงการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุและไม่อาจรองรับได้เพียงพอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดให้มีบริการในรูปแบบอื่นควบคู่กันไปด้วย การจ่ายเบี้ยยังชีพจึงเป็นบริการสวัสดิการสังคมที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ แต่ยังสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในครอบครัวและชุมชนของตนเองได้ตามอัธยาศัย

โครงการนี้เกิดขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 โดยมีเป้าหมายให้การสงเคราะห์แก่คนชราที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นผู้ที่ถูกทอดทิ้ง ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือมีฐานะครอบครัวยากจน หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงชีพเลี้ยงตนเองได้โดยจ่ายเป็นเงินยังชีพคนละ 200 บาท ต่อเดือนตลอดชีพโดยเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2536 ด้วยงบประมาณ จำนวน 12 ล้านบาท จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุ จำนวน 20,000 คน ใน 72 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 5,975 หมู่บ้าน แล้วได้ขยายเพิ่มขึ้นในระหว่างปี พ.ศ.2538 ถึง พ.ศ.2542 เป็นจำนวน 110,850 คน, 183,880 คน, 291,970 คน, 318,000 คน และ 400,000 คน ตามลำดับ โดยเฉพาะในปี 2542 ได้จ่ายเป็นเงินพิเศษในภาวะเศรษฐกิจถดถอยแก่ผู้สูงอายุอีกคนละ 100 บาทต่อเดือน

นอกจากนั้น ในปี พ.ศ. 2538 ยังได้เริ่มโครงการอุดหนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยภาคเอกชนขึ้น เนื่องจากงบประมาณที่มีอยู่ ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอต่อผู้สูงอายุที่ประสบความเดือดร้อนอยู่ทั่วประเทศ โดยการรณรงค์ขอรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป และองค์การเอกชนต่าง ๆ ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน คนละ 200 บาทต่อเดือน พื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่ อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่ในส่วนภูมิภาคที่ยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน รวมยอดเงินบริจาคตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 ถึงปี พ.ศ.2541 เป็นเงินทั้งสิ้น 3,075,884 บาท ให้การช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุไปแล้วกว่า 400 คน ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดโดยชุมชน เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นภายใต้แนวคิดการนำองค์กรชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชน โดยเล็งเห็นว่าวัดซึ่งเป็นองค์กรสำคัญในชุมชนที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น สามารถที่จะเป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชนได้

โครงการนี้ได้ริเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2537 โดยได้ทำการสำรวจจำนวนผู้สูงอายุที่พักอาศัยในวัด เพื่อให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม จากนั้นในปี พ.ศ. 2538 ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) ดำเนินโครงการนำร่องจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดขึ้นในพื้นที่ 4 ชุมชน ใน 4 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร สุพรรณบุรี ขอนแก่น และเชียงใหม่โดยจัดอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครในชุมชน ในเรื่องการบริหารจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ เมื่อได้มีการประเมินผลการดำเนินการแล้ว จึงได้นำประสบการณ์จากการจัดทำโครงการนำร่องมาขยายผล โดยในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการสำรวจวัดที่มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการพบว่ามีจำนวน 30 แห่ง ใน 23 จังหวัด และในปี พ.ศ. 2542 จึงได้มีการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการในลักษณะเช่นนี้ขึ้นทั่วประเทศ จำนวน

200 แห่ง ใน 76 จังหวัด และมีแนวโน้มที่บางชุมชนมีความสนใจที่จะจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุ ในลักษณะนี้ขึ้นเองเพิ่มมากขึ้น

สหประชาชาติได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2542 เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ โดยมีแนวคิดหลักคือมุ่งส่งเสริมสังคมเพื่อคนทุกวัย (Towards a society for all Ages) ซึ่งหมายถึง การให้ความสำคัญแก่บุคคลทุกคน เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยในสังคม เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงศักยภาพ เพื่อประโยชน์โดยส่วนร่วม การระดมความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูล และแบ่งปันผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้สหประชาชาติยังได้กำหนดหลักการสำหรับผู้สูงอายุขึ้น 5 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุให้บรรลุแนวคิดหลัก คือ ความเป็นอิสระ การมีส่วนร่วม การดูแลเอาใจใส่ ความพึงพอใจในตนเอง และการมีศักดิ์ศรี กรมประชาสงเคราะห์ในฐานะที่รับผิดชอบงานด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ จึงได้รับการแต่งตั้งเป็นศูนย์ประสานงานระดับชาติ ในการจัดกิจกรรมเฉลิมฉลองในปีสากล ว่าด้วยผู้สูงอายุดังกล่าว กิจกรรมสำคัญและถือเป็นความก้าวหน้าในงานด้านผู้สูงอายุ คือ การประกาศจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติขึ้นโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานและกรมประชาสงเคราะห์ เป็นฝ่ายเลขานุการร่วมกับ สำนักงานส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ โดยคณะกรรมการชุดนี้ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายหลักของงานด้านผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังได้มีการประกาศปณิญาผู้สูงอายุไทยขึ้น เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน ในการทำงานด้านผู้สูงอายุ จึงนับได้ว่า ปัจจุบันงานสวัสดิการด้านผู้สูงอายุได้รับความสนใจและพัฒนาการเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

ยุทธศาสตร์และมาตรการในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์และมาตรการในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ มีดังนี้(กรมประชาสงเคราะห์.

2543 : 21 - 23)

1. พัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยนำคุณค่าของผู้สูงอายุที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ การเสริมสร้างบทบาทผู้สูงอายุในครอบครัว และชุมชนในการถ่ายทอด จริยธรรม วัฒนธรรม และประเพณีไทยให้กับเด็กและเยาวชน การส่งเสริมให้สังคมได้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ และให้การดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งการจัดหาอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุให้เพียงพอ
2. ส่งเสริมการจัดกิจกรรม และการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุโดยการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุให้เพียงพอ รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงาน ของเครือข่ายการประสานงานของผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินงานได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ
3. จัดหางานที่เหมาะสมให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น ดูแลพิพิธภัณฑน์ สวนสาธารณะ การลด

หย่อนภาษีให้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจน และต้องมีภาระในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการลดหย่อนภาษีให้แก่ผู้เลี้ยงดูผู้เป็นบุพการีที่สูงอายุที่ยากจนหรือไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้

4. ให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครองดูแลในชุมชน โดยจัดเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนให้เพียงพอและทั่วถึง รวมทั้งให้การสงเคราะห์ในการจัดทำศพให้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนหรือไร้ที่พึ่ง

5. ขยายศูนย์บริการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุและให้บริการการเคลื่อนที่ในการเยี่ยมเยียน และจัดบริการด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุที่บ้าน

6. จัดตั้งสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ในทุกรูปแบบให้เพียงพอและทั่วถึง สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

7. ให้มีกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครอง ส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งการจัดบริการสวัสดิการด้านต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ

โดยสรุปแล้วการจัดการสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุให้กับผู้ด้อยโอกาสซึ่งจะเห็นว่าการดำเนินการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีจำนวนมากและมีงานหลายด้าน จึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างจริงจัง มีรูปแบบที่เหมาะสม ดังนั้นการส่งเสริมให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการให้กับผู้ด้อยโอกาส จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ภาครัฐได้นำมาใช้เป็นมาตรการหลักในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาสแต่ควรมีรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถทั้งด้านบุคลากร บทบาทหน้าที่ งบประมาณและการกำหนดนโยบายที่เหมาะสม

เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม

ความสำคัญของกระบวนการ A-I-C

การพัฒนาชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการเปิดโอกาสให้บุคคล และผู้แทนของกลุ่มองค์กร ต่างๆ ที่อยู่ใน ชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชน ร่วมตัดสินใจอนาคตของชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนา และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น กระบวนการ A - I - C จะช่วยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน และการตัดสินใจ ร่วมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงาน สร้างการยอมรับ ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของชุมชน เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนมีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนาชุมชน จึงเกิดความต่อเนื่อง และก่อให้เกิดความสำเร็จสูง จากประสบการณ์ในการพัฒนามีข้อสรุปที่ได้จากการนำเอากระบวนการ ประชุมนี้มาใช้ ซึ่งพบว่า

1. กระบวนการ A-I-C ช่วยให้ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ ทั้งในและนอกชุมชน

ที่เข้ามามีส่วนร่วม มีความกระตือรือร้น ในการเข้าร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

2. การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้แทนกลุ่มต่างๆ ประชาชนโดยเฉพาะ ผู้รู้ กลุ่มคนจน ผู้ด้อย โอกาส ผู้หญิง และเยาวชน เข้ามา มีบทบาทในการร่วมคิด กำหนดแนวทางการพัฒนา และจัดสรรทรัพยากร การมีส่วนร่วม ในกิจกรรม และเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการรวมพลังเชิงสร้างสรรค์

3. ประชาชน กลุ่มองค์กรต่างๆ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของทั้งกิจกรรม โครงการ ผลของการพัฒนา และความเป็น เจ้าของชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดความมีพลัง รู้ถึงศักยภาพในการพึ่งตนเอง

4. องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนเรียนรู้ที่จะเข้าร่วมมือกันในการพัฒนาอย่างประสานสอดคล้องนับได้ว่ากระบวนการ A-I-C ช่วยให้เกิดการระดมแนวคิดที่สร้างสรรค์มีส่วนร่วม และเสริมพลังของชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนา

กระบวนการ A-I-C เป็นการประชุมที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันเพื่อจัดทำแผน โดยเป็นวิธีการที่เปิดโอกาส ให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยน ความรู้ประสบการณ์ นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ ถึงสภาพปัญหา ความต้องการข้อจำกัด และศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้มีการระดมพลัง สมอบในการศึกษา วิเคราะห์พัฒนาทางเลือก เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา เกิดการตัดสินใจร่วมกัน เกิดพลังของการสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น เพราะกระบวนการ A-I-C มีขั้นตอนสำคัญคือ

1. ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation : A)

คือขั้นตอนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นตอนนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน แสดงความคิดเห็น รับฟังและหาข้อสรุปร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เป็นประชาธิปไตย ยอมรับในความคิดของเพื่อนสมาชิก โดยใช้การ วาดรูปเป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็น และแบ่งเป็น 2 ส่วน

A1 : การวิเคราะห์สภาพการของหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล ในปัจจุบัน

A2 : การกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์ อันเป็นภาพพึงประสงค์ในการพัฒนาว่าต้องการอย่างไรโดยการวาดภาพมีความสำคัญคือ

1. การวาดภาพจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถสร้างจินตนาการ คิด วิเคราะห์จนสรุปมาเป็นภาพ และช่วยให้ผู้ไม่ถนัด ในการเขียนสามารถสื่อสารได้

2. ช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมคิดและพูด เพื่ออธิบายภาพซึ่งตนเองวาด นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุม อื่นๆ ได้ซักถามข้อมูลจากภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้มี

การพูดคุย แลกเปลี่ยน และกระตุ้นให้คนที่ไม่ค่อยกล้าพูด ให้มีโอกาสนำเสนอ

3. การรวมภาพของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นภาพรวมของกลุ่ม จะช่วยให้มีความง่ายต่อการรวบรวมแนวคิดของผู้เข้าร่วม ประชุม และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของภาพ(ความคิด) และส่วนร่วมในการสร้างภาพพึงประสงค์ของกลุ่ม

4. จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการประชุมให้มีความสุข และเป็นกันเอง ในบางครั้งผู้เข้าร่วมประชุม มักมองว่าการ วาดภาพเป็นกิจกรรมสำหรับเด็ก ดังนั้นวิทยากร กระบวนการจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจ และนำเกมต่างๆ เกี่ยวกับการ วางแผน การละลายพฤติกรรมกลุ่ม หรือการวาดภาพเพื่อการแนะนำตนเอง หรือวาดภาพสิ่งที่ตนเองชอบ ไม่ชอบ มาใช้คู่เครื่องมือเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เข้าร่วมประชุม

2. ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence : I)

คือขั้นตอนการหาวิธีการและเสนอทางเลือกในการพัฒนา ตามที่ได้สร้างภาพพึงประสงค์ หรือที่ได้ช่วยกันกำหนด วิสัยทัศน์ (A2) เป็นขั้นตอนที่จะต้องช่วยกันหามาตรการ วิธีการ และค้นหาเหตุผลเพื่อกำหนดทางเลือกในการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โครงการโดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

I1 : การคิดเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามภาพพึงประสงค์

I2 : การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โครงการ โดย

1. กิจกรรม หรือโครงการที่หมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่นทำเองได้เลย
2. กิจกรรมหรือโครงการที่บางส่วนต้องการความร่วมมือ หรือการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่ร่วมทำงานสนับสนุนอยู่
3. กิจกรรมที่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล ไม่สามารถดำเนินการได้เอง ต้องขอความร่วมมือ เช่น ดำเนินการจากแหล่งอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน

3. ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control : C)

คือยอมรับและทำงานร่วมกันโดยนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มาสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินการ ซึ่งจะรับผิดชอบโครงการ โดยขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย

C1 : การแบ่งความรับผิดชอบ

C2 : การตกลงใจในรายละเอียดของการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติงานนอกจากรั้วผลลัพ์ที่ได้จากการประชุมคือ

1. รายชื่อกิจกรรม หรือโครงการที่กลุ่ม องค์กรชุมชนดำเนินการได้เอง ภายใต้ความรับผิดชอบ และเป็นแผนปฏิบัติการ ของหมู่บ้าน ชุมชน

2. กิจกรรม โครงการที่ชุมชน หรือองค์กรชุมชน เสนอขอรับการส่งเสริม สนับสนุน จากองค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่ทำงาน หรือสนับสนุนชุมชน

3. รายชื่อกิจกรรม โครงการที่ชาวบ้านต้องแสวงหาทรัพยากร และประสานงานความร่วมมือจากภาคีความร่วมมือต่างๆ ทั้งจากภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น
ปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้การประชุม A-I-C ประสบความสำเร็จได้

1. การจัดประชุมกระบวนการ A-I-C นี้ "เน้นความเป็นกระบวนการ" จะดำเนินการข้ามขั้นตอนหรือสลับขั้นตอนไม่ได้เน้นการระดมความคิด และสร้างการยอมรับซึ่งกันและกันให้ความสำคัญกับการตัดสินใจ การกำหนดอนาคตร่วมกัน และเน้นการสร้างพลังความคิด วิเคราะห์ และเสนอทางเลือก ในการพัฒนาและพลังความรัก ความเอื้ออาทร การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรอันเป็นพลังเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนา

2. การศึกษาและเตรียมชุมชน

2.1 การศึกษาชุมชนเพื่อให้เข้าใจสภาพของหมู่บ้าน ชุมชน หรือตำบล ความสัมพันธ์ของกลุ่มต่างๆ การทราบความสามารถ ศักยภาพของกลุ่ม สภาพการพึ่งตนเอง เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูล ที่เพียงพอ เป็นข้อเท็จจริง ในการกำหนดอนาคตทางเลือก รวมทั้งกลวิธีที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา และการประสานความร่วมมือ

2.2 การเตรียมชุมชนเพื่อทำให้กลุ่มต่างๆ ในชุมชน ประชาชนเข้าใจ และส่งผู้แทนที่มีอำนาจในการตัดสินใจของกลุ่ม เข้าร่วมประชุม รวมทั้งมีการพิจารณาเพื่อกระจายโอกาส ให้กลุ่มต่างๆ ในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม เช่น กลุ่มสตรี เด็ก คนจน ผู้ประสบปัญหาต่างๆ เป็นต้น

3. วิทยากรกระบวนการที่เข้าใจขั้นตอนของกระบวนการ A-I-C มีประสบการณ์ ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องในการ ประชุม มีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ เฉพาะหน้า สามารถไกลเกลี่ย หรือมีวิธีการในการจัดการกับความขัดแย้ง ที่เหมาะสมในกรณีที่น่าจะเกิดขึ้น โดยสามารถทำหน้าที่

3.1 เตรียมชุมชน เตรียมการประชุม ดำเนินการประชุม และสรุปผล

3.2 สร้างบรรยากาศในการประชุม เพื่อคลายความตึงเครียดของผู้เข้าร่วมประชุม

3.3 ความคุมขั้นตอนและเวลาในการดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามกระบวนการ

3.4 สรุปความเห็นที่แท้จริงของผู้เข้าร่วมประชุม โดยไม่สอดแทรกความเห็นหรือ

ทัศนคติของตนเองลงไป

3.5 ในกรณีที่มีข้อขัดแย้งระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเกิดความต้องการปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ผู้ดำเนินการประชุมต้องทำหน้าที่ไกลเกลี่ย และหาข้อยุติให้ได้

3.6 วิเคราะห์และสังเกตบรรยากาศในการประชุม สำหรับจำนวนผู้จัดการประชุม อาจมีเพียงคนเดียวก็ได้เป็นผู้นำ การประชุม ซึ่งจะมีข้อดี คือ กระบวนการประชุมเป็นเอกภาพมากกว่า แต่หากไม่มั่นใจในการดูแลบรรยากาศการประชุม น่าจะจัดคณะมาช่วยโดยแบ่งหน้าที่เป็น

3.6.1 ผู้จัดการประชุม ดูแลอำนวยความสะดวกทั่วไป ได้แก่ การลงทะเบียน อาหาร เครื่องดื่ม

3.6.2 ผู้นำการประชุม

3.6.3 ผู้จัดการกิจกรรม เกม สร้างบรรยากาศ เพื่อการละลายพฤติกรรม คลายเครียด และการนำเข้าสู่ขั้นตอนแต่ละ ขั้นตอน

3.6.4 ผู้เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้คณะฯ จะต้องทำความเข้าใจ ในขั้นตอน และวิธีการให้ตรงกัน สอดรับกัน

รายละเอียดขั้นตอน กระบวนการ A-I-C กับประสบการณ์ที่นำไปใช้
ขั้นเตรียมการ ได้แก่

1. การศึกษาชุมชน เพื่อให้ทราบประวัติการพัฒนา โครงสร้างทางสังคม ปัจจัยพื้นฐาน แหล่งทรัพยากรของหมู่บ้าน โดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่แล้วในรายงานการสำรวจของราชการ การพูดคุยกับชุมชน การสำรวจ

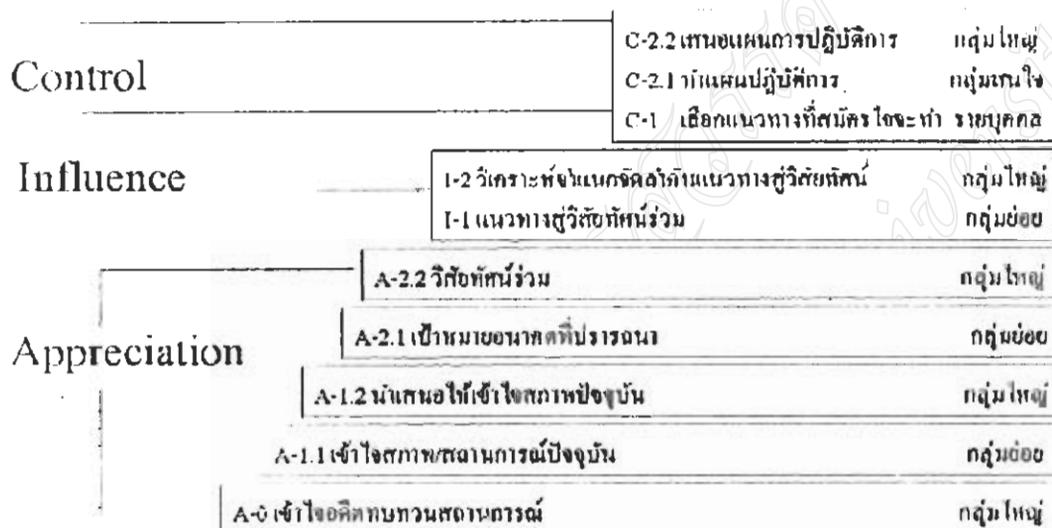
2. การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ตัวแทนของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ประมาณ 30-50 คน โดยการสอบถามกลุ่ม ต่างๆ และผู้นำของหมู่บ้าน

3. การชี้แจงวัตถุประสงค์ต่อผู้นำและกรรมการหมู่บ้าน และขอความเห็นในการจัดการประชุม ให้สะดวกราบรื่นทุกฝ่าย

4. การเตรียมตัวของผู้นำการประชุม เพื่อดำเนินการประชุมให้ราบรื่น

5. การเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุม ได้แก่สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องเขียน การจดบันทึกต่างๆ

ขั้นตอนการจัดประชุมและปฏิบัติการตามกระบวนการ A-I-C
การจัดประชุมในระยะเวลา 2 วัน

ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนการจัดประชุมและปฏิบัติการตามกระบวนการ A-I-C

Appreciation (วันที่ 1 ของการประชุม)

A-0 ความเป็นมาจากอดีต เพื่อให้เข้าใจสภาพปัจจุบัน การทบทวนสถานการณ์ ที่ผ่าน มาจะช่วยให้สมาชิก มองเห็นภาพ ปัจจุบัน และอนาคตชัดเจนขึ้น วิทยากร ผู้รู้ร่วมให้ประสบการณ์ เพิ่มเติม ซึ่งกิจกรรมนี้ถือเป็นกิจกรรมอุ่นเครื่อง ก่อนเข้า สู่วิธีกระบวนการ A-1

A-1.1 สภาพ สถานการณ์ ปัจจุบัน (60 นาที)

1. สมาชิกทุกคนในกลุ่มย่อย วาดภาพลงบนแผ่นกระดาษ จากมุมมองของ ตนเอง กลุ่มย่อยอาจใช้กลุ่มเฉพาะ เช่น กลุ่มผู้หญิงล้วน กลุ่มผู้ชายล้วน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มข้าราชการ ให้เวลาวาดภาพประมาณ 10-15 นาที

2. สมาชิกแต่ละคนเล่าภาพของตน สมาชิกคนอื่นตั้งใจฟัง และสอบถามได้ แต่ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อเปิดโอกาส ให้รับฟังรับรู้ จดจำ ข้อมูล ประสบการณ์ ความรู้สึก ของผู้อื่นอย่างเต็มที่

3. ทุกคน นำภาพของตัวเองมารวม บนกระดาษแผ่นใหญ่ และช่วยกันเติมให้เป็น ภาพรวมเพียงภาพเดียวของกลุ่ม เป็นการสร้างการมีส่วนร่วม และยอมรับความคิดซึ่งกันและกัน วิทยากรพยายามกระตุ้นให้ทุกคนร่วมกันวาดภาพ

A-1.2 นำเสนอความเข้าใจสภาพปัจจุบัน (30 นาที)

ผู้แทนกลุ่มนำเสนอ อภิปรายความหมายภาพรวมของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มอื่นจะซักถามหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติม วิทยากรควรช่วยตั้งคำถาม เพื่อให้การอธิบายชัดเจนขึ้น

A-2.1 เป้าหมาย อนาคตที่ปรารถนา (60 นาที)

1. สมาชิกทุกคนในกลุ่มย่อยวาดภาพจินตนาการถึงภาพชุมชน สภาพที่ตนเองอยากเห็นในอนาคต ให้เวลาวาดภาพ 10-15 นาที
2. แต่ละคนเล่าถึงภาพของตน แล้วจึงนำภาพของทุกคนมารวมกัน เป็นภาพเดียว โดยช่วยกันต่อเติมให้เป็นภาพ เดียวของกลุ่มที่สมบูรณ์
3. นำเสนอภาพรวมของแต่ละกลุ่ม โดยให้มีผู้แทนกลุ่มคนใหม่นำเสนอ

A-2.2 วิสัยทัศน์ร่วม (75 นาที)

1. วิทยากรนำภาพของทุกกลุ่มมาให้กลุ่มพิจารณาเลือกภาพใดภาพหนึ่ง เพื่อต่อเติมให้เป็นภาพตัวแทนของอนาคต ที่ต้องการของกลุ่มทุกๆ กลุ่ม
2. คัดเลือกอาสาสมัครช่วยกันเพิ่มเติมภาพ สมาชิกชวนกันบอกความต้องการเพิ่มเติม การรวมภาพของทุกกลุ่มให้เป็นภาพ เดียวกัน เป็นขั้นตอนสำคัญที่จำเป็น เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้สร้างทิศทางไปสู่อนาคต ร่วมกันเป็นภาพเดียวกัน รู้สึกเป็นเจ้าของความคิดร่วมกัน วิทยากรกระตุ้นให้แต่ละคนในใจไว้ว่า ถ้าจะให้ เป็นจริงตามภาพจะทำอย่างไรบ้าง

Influence (วันที่ 2 ของการประชุม)

I-1 แนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วม (90 นาที)

1. วิทยากรทบทวนวิสัยทัศน์ร่วม และให้โอกาสสมาชิกปรับปรุงเพิ่มเติมให้สมบูรณ์
2. สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มย่อยเขียนแนวทาง กิจกรรม ลักษณะโครงการบนแผ่นกระดาษ เพื่อให้เสนอให้กลุ่มย่อยพิจารณา ให้เวลาคิดส่วนตัว 10-15 นาที
3. แต่ละคนนำเสนอแนวทาง โดยชี้แจงเหตุผล ความจำเป็น ประโยชน์
4. รวบรวมข้อเสนอแต่ละคนจัดเป็นหมวดหมู่ โดยต้องเป็นแนวทางที่กลุ่มเห็นพ้องกัน
5. ผู้แทนกลุ่มนำเสนอสมาชิกถามกันซักถามให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

I-2 วิเคราะห์ จำแนก และจัดลำดับพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วม (75 นาที)

1. พิจารณาแนวทาง กิจกรรมแต่ละข้อ โดยจัดลำดับความสำคัญ ความต้องการ การเกื้อหนุนจากคน องค์กรใด ที่เห็นว่าสำคัญ และควรคำนึงถึงความสำเร็จในการปฏิบัติ
2. ผู้แทนกลุ่มคัดเลือก จัดกิจกรรมไว้เป็นประเภท โดยรวมกิจกรรมที่เหมือนกันไว้ด้วยกัน และจัดประเภทกิจกรรม ที่สมาชิกทำตัวเอง กิจกรรมที่ร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรในท้องถิ่น

กิจกรรมที่ขอความร่วมมือจากองค์กรนอกห้องถิ่น

3. เมื่อแยกประเภทแล้ว แต่ละคนพิจารณาว่าหากมีทรัพยากรจำกัด จะเลือกโครงการใดที่คิดว่าสำคัญที่สุด 3-5 กิจกรรม โดยเขียนลำดับบนกระดาษแล้ว รวมคะแนนกิจกรรมที่ได้คะแนนมากที่สุดให้เป็นลำดับหนึ่ง

Control

C-1 เลือกแนวทาง/กิจกรรมที่จะทำ (30 นาที)

1. กิจกรรมที่สามารถทำได้เอง สมาชิกตัดสินใจเลือกที่จะทำโดยลงชื่อในกระดาษของแต่ละกิจกรรม แบ่งกลุ่มย่อย ตามกิจกรรมที่สมาชิกลงชื่อไว้

2. กิจกรรมที่ต้องทำร่วมกับองค์กรอื่นๆ สมาชิกร่วมกันเสนอมอบหมายให้บุคคลหรือกลุ่มดำเนินการประสาน ติดตาม หรือยื่นข้อเสนอ

C-2.1 ทำแผนปฏิบัติการ (120 นาที)

1. จัดทำแผนปฏิบัติการที่ทำได้เอง โดยนำแนวทาง กิจกรรมต่างๆ ที่จำแนกกลุ่มไว้แล้วมาทำแผนปฏิบัติการ โดยตอบ คำถาม ดังนี้

Q ทำอะไร (ชื่อโครงการ)

Q ทำแล้วได้อะไร (ผลที่คาดว่าจะได้รับ เกิดขึ้น)

Q ทำอย่างไร (กิจกรรม วิธีดำเนินการ)

Q ต้องใช้ทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์งบประมาณเท่าใด

Q ทำที่ไหน (สถานที่ที่จะดำเนินโครงการ)

Q ทำเมื่อไร (วันเวลาที่จะดำเนินโครงการ)

Q ใครบ้างจะช่วยทำ

Q ใครรับผิดชอบ (ผู้ดูแล ประสานงาน)

2. กิจกรรมที่ต้องขอความร่วมมือสนับสนุนจากองค์กรอื่น นำมาทำแผนโดยตอบคำถาม ดังนี้

◎ ทำอะไร (ชื่อโครงการ)

◎ ทำแล้วได้อะไร (ผลที่คาดว่าจะได้รับ / เกิดขึ้น)

◎ ประสานงานกับหน่วยงานอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร

◎ ใครเป็นผู้ประสานงาน ติดตามความก้าวหน้า

C-2.2 เสนอแผนปฏิบัติการ (30 นาที)

1. นำเสนอรายละเอียดของกิจกรรม

2. อภิปรายเพิ่มเติมและตกลงดำเนินงาน มอบหมายงาน กำหนดวันเวลา สถานที่
ขั้นสุดท้าย คือ การเตรียมการเพื่อเสนอแผนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสาน ขอรับการ
สนับสนุน หรือส่งเสริมและเข้าร่วมพัฒนา

แนวความคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ในทฤษฎีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ "การมีส่วนร่วม" หมายถึง
กระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา และเปลี่ยนแปลง
ชนบทอย่างกว้างขวาง เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมอาจสรุปได้ว่า

1) การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาทรัพยากรกำลังคน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพกำลังคน

2) การมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้มีการวางแผนพัฒนาได้รับรู้ข้อเท็จจริง และความ
คิดเห็นจากประชาชน ในระดับท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการ
พัฒนาชนบท วีระ โอสถานนท์, (อ้างถึงใน วันเพ็ญ วอกลาง. 2534 : 14)

ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation)

เออร์วิน (Erwin. 1976) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของ
ตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และ
สนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

คาอุปแพน (Caayupan. 1984) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการที่
ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาส และได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดแสดง
ออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญและแสดงซึ่งวิธี
แก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

โคเฮินและอัปฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1979) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบาย
และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบ (ชนิด) ของการมีส่วนร่วมได้ โดยแบ่งได้ออกเป็น
4 รูปแบบคือ

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision – Making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ใน
ระยะเริ่ม การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโดยการให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

World Health organization (1979) ได้เสนอว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดีถือว่าเป็นรูปแบบที่แท้จริงนั้น จะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1) การวางแผน (Planning) ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดการใช้งบประมาณ การประเมินผล และประการสำคัญคือ การตัดสินใจด้วย

2) การดำเนินกิจกรรม (Implementation) ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารการใช้ทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมการเงิน และการบริการ

3) การใช้ประโยชน์ (Utilization) ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

4) การได้รับผลประโยชน์ (Obtaining Benefits) ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคมหรือวัตถุก็ได้
 อคิน รพีพัฒน์ จาก The Transformation of Yokkrabat ปี 1982 (อ้างถึงใน วันเพ็ญวอกลาง.2534) ได้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วม ประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ คือ

1) การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องจากเหตุผลพื้นฐานคือ ชาวชนบทประสบปัญหาย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ กิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้นผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอก เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพ ในการพัฒนาชุมชนนั้น

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงาน การร่วมแรงประกอบกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนมีความผูกพันมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน ในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงาน ที่ปรากฏซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์ และมีประโยชน์

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อค้นคว้า เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่อง เกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้นำมาเป็นบทเรียนในการหาหนทางปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

เอ็กบายานี (Agbayani, อ้างถึงในวันเพ็ญ วกกลาง.2534) ได้จัดลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

- 1) การร่วมประชุม
- 2) การออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
- 3) การตีปัญหาให้กระจ่าง
- 4) การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
- 5) การออกเสียงเลือกตั้ง
- 6) การบริจาคเงิน
- 7) การบริจาควัสดุ
- 8) การช่วยเหลือด้านแรงงาน
- 9) การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง
- 10) การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ

จะเห็นว่าการที่ประชาชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับในการพัฒนาด้านต่างๆ นั้น นอกจากจะทำให้การพัฒนาในโครงการต่างๆ ประสบผลสำเร็จแล้ว ยังทำให้ประชาชนได้พัฒนาตนเองไปพร้อม ๆ กัน การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ย่อมที่จะทำให้ประชาชนเกิดความคิดความต้องการในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน ซึ่งย่อมจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ แต่ทั้งนี้ การที่จะทำให้ประชาชนหรือเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ได้นั้น ต้องอาศัยผู้นำซึ่งมีอิทธิพลในการชักจูงให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ

จากแนวความคิดทฤษฎีและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ธารา วาณิชยเจริญ (2533) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการศึกษาประสบปัญหาในเรื่องค่าเล่าเรียนของสมาชิกในครอบครัว วิชาเรียนไม่ตรงกับความต้องการ ประชาชนมีความต้องการเรียนภาษาต่างประเทศ การส่งเสริมความรู้ด้านท่องเที่ยวและความรู้ทางสายอาชีพ ด้านบริการสุขภาพมีปัญหาเรื่องค่าบริการไม่ทั่วถึงเพียงพอ ไม่มีรถโดยสารเข้าไปถึงโรงพยาบาล ประชาชนต้องการให้เจ้าหน้าที่เอาใจใส่ดูแลผู้ป่วยมากขึ้น มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย มีรถโดยสาร เข้าถึงโรงพยาบาล สำหรับด้านที่อยู่อาศัยและที่ทำกินประสบปัญหาในเรื่องการทำมาหากินลำบากมากขึ้น ที่ดินคุณภาพต่ำลง ประชาชนต้องการให้มีมาตรการห้ามเอกชนบุกรุกที่ดินสาธารณะ การควบคุมแหล่งบันเทิงไม่ให้มีเสียงดังเกินไป และส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพดิน ด้านการจ้างงานและสวัสดิการแรงงานมีปัญหาค่าจ้างต่ำ ชั่วโมงการทำงานมากเกินไป และมีปัญหาขาดแคลนแรงงาน ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีความปลอดภัยน้อยลง ปัญหาอุบัติเหตุจากพาหนะเพิ่มขึ้น ด้านสาธารณสุขพบปัญหาไฟฟ้าขัดข้องบ่อย ความต้องการให้ปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค การสนับสนุนภาชนะกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง และมีการจัดบริการไฟฟ้า โทรศัพท์ให้ทั่วถึง

นฤมล นิราทร (2537) ได้วิจัยเรื่อง มาตรการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้รับงานมาทำที่บ้านในเขตราชบุรีบูรณะ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะงานที่ผู้รับงานมาทำที่บ้านมี 3 ประเภท คือ งานทำกระดิ่ง งานเย็บกระเป๋า/ผ้ากันเปื้อน และงานเย็บรองเท้าหนัง มาตรการคุ้มครองทางสังคมของชุมชนมีทั้งบริการที่จัดโดยรัฐบาลและเกิดขึ้นเองภายในชุมชน ได้แก่ การศึกษา สาธารณสุข ที่อยู่อาศัย อาชีพ แหล่งเงินทุนฉุกเฉิน การดูแลคนชรา การดูแลเด็กก่อนวัยเรียน ความช่วยเหลือด้านอาชีพ และการจัดตั้งกลุ่มในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่ารับงานมาทำที่บ้านมิได้ใช้บริการสังคมที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเต็มที่หรือไม่สามารถเข้ารับบริการบางประเภทได้ อาจเนื่องมาจากขาดการเรียนรู้ข้อมูล ของผู้รับงานมาทำที่บ้านหรือความสามารถในการเสนอข่าวสารของหน่วยงาน และข้อจำกัด ของผู้รับงานมาทำที่บ้านเองในการเข้ารับบริการสังคม

ภาวนา พัฒนศรี (2537) ได้วิจัยเรื่อง กรณีศึกษาของหญิงผู้รับงานมาทำที่บ้าน ในกิจการแหวน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า บริการสังคมที่มีอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่

เป็นบริการของรัฐ ในส่วนบริการของเอกชนยังไม่มีบริการสังคมของรัฐที่มีการใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข บริการสังคมอื่น ๆ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพเพื่อการประกอบอาชีพ การจัดหางาน การคุ้มครองแรงงานและการประกันสังคมยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับงานมาทำที่บ้านกิจกรรมเหล่านี้ได้เท่าที่ควร ประกอบกับโอกาสการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของผู้รับงานมาทำที่บ้านยังมีค่อนข้างน้อยเนื่องจากเงื่อนไขบางประการของบริการสังคมที่มีอยู่ และบริการสังคมที่มีอยู่นั้นก็ไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง จึงมีข้อเสนอแนะให้รัฐให้ความสนใจดูแลการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้รับงานมาทำที่บ้านอย่างจริงจัง รวมถึงสถานประกอบการควรให้ความสำคัญเป็นธรรมแก่ผู้รับงานทำที่บ้าน โดยเฉพาะอัตราค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม ตลอดจนให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสังคมให้แก่ผู้รับงานมาทำที่บ้านโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้รับงานมาทำที่บ้าน

ปรีศินี นัคราโรจน์ (2542) ได้วิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้ว่างงานที่มาขออนับบริการการจัดหางานจากสำนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิงอายุระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพสมรสจบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีภูมิลำเนาเดิมมาจากภาคอีสาน ประกอบอาชีพสุดท้ายคือเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีปัญหาด้านการประกันรายได้มากที่สุด คือ ต้องกู้หนี้ยืมสินเพื่อยังชีพส่วนด้านการประกันการศึกษามีปัญหาที่รัฐจัดให้กู้ยืมจำนวนน้อยแต่มีข้อจำกัดมาก และด้านการประกันสุขภาพไม่สามารถให้ความคุ้มครองได้อย่างเต็มที่ในเรื่องการรักษาพยาบาล สำหรับความต้องการของผู้ว่างงาน พบว่า ต้องการการประกันรายได้มากที่สุด โดยให้นายจ้างแจ้งล่วงหน้าก่อนปลดคนงานไม่น้อยกว่า 90 วัน ส่วนด้านการศึกษาต้องการให้บุตรได้เรียนฟรี มีอาหารกลางวันและมีทุนการศึกษาให้ ด้านการประกันสุขภาพต้องการให้รัฐมอบบัตรประกันสุขภาพทั้งครอบครัวแก่ผู้ว่างงาน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาและความต้องการของผู้ว่างงาน พบว่า ไม่มีตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการว่างงาน ส่วนตัวแปรด้านอาชีพครั้งสุดท้ายและหนี้สินมีความสัมพันธ์กับความต้องการจัดสวัสดิการของผู้ว่างงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปณัดดา ใจเอื้อ (2543) ได้วิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้รับงานมาทำที่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีผู้รับงานมาทำที่บ้านในกิจการตัดเย็บเสื้อผ้าในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับงานมาทำที่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีภูมิลำเนาจากภาคอีสาน มีอาชีพรับงานมาทำที่บ้านอาชีพหลัก มีรายได้จากการรับงานมาทำที่บ้านอยู่ในช่วง 4,201-6,000 บาทต่อเดือน ทำงาน 11-15 ชั่วโมงต่อวัน มีวันหยุด 1 วันต่อสัปดาห์

มีปัญหาสุขภาพจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ โรคปวดเมื่อย ภูมิแพ้ และไม่มีสวัสดิการเมื่อเจ็บป่วย สวัสดิการสังคมที่ต้องการมากที่สุด คือ สวัสดิการด้านการศึกษาโดยเฉพาะการพัฒนาทักษะด้านช่างตัดผ้า รองลงมาคือ สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล ส่วนสวัสดิการด้านนันทนาการ คือ ต้องการลาพักผ่อน โดยความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสวัสดิการสังคมของกลุ่มผู้รับงานมาทำที่บ้านเห็นว่า หน่วยงานรัฐควรเป็นผู้แจ้งแหล่งทุนและสนับสนุนทุนให้เปล่าแก่กลุ่มฯ ผู้ว่าจ้างควรรับผิดชอบค่าขนส่งวัสดุตัดเย็บและควรจัดตั้งกองทุนหรือสถาบันการเงินในชุมชนขึ้นเพื่อเป็นแหล่งสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก นอกจากนี้รัฐ นายจ้างและผู้รับงานมาทำที่บ้านควรร่วมกันรับผิดชอบจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมในอัตราส่วน 1:1:1 และให้มีการคุ้มครองด้านค่ารักษาพยาบาลเป็นอันดับแรก การศึกษานี้ให้ข้อเสนอแนะว่ากระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการคุ้มครองผู้รับงานมาทำที่บ้านในระดับปฏิบัติการควรเร่งดำเนินการให้มีการจดทะเบียนนายจ้าง และแจ้งแหล่งงานและแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำ ตลอดจนประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ หารูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งกระตุ้นให้มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2544) ได้วิจัยเรื่องการศึกษา รูปแบบและความเป็นไปได้ ในการจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชนจาก 11 กรณีศึกษา ได้แก่ นาหว้า คลองเปรี๊ยะ น้ำขาว กลุ่มพระสุบิน รมเกล้า อ้อมน้อย-อ้อมใหญ่ โรงสีกุศุม กลุ่มแม่หญิง ชุมชนศิระขอโศก กลุ่มครุมุกดา และกลุ่มผ้าป่าข้าว ผลการวิจัยพบว่า

1. เริ่มต้นจากกลุ่มออมทรัพย์แล้วไปสู่การจัดสวัสดิการ แบบแผนนี้แพร่หลายในภาคใต้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ ระดับการครองชีพของประชาชนเพียงพอที่จะทำให้มีเงินออมได้อย่างสม่ำเสมอ การมีผู้นำที่กล้าคิดกล้าริเริ่ม ไม่ติดอยู่กับแบบแผนที่เคยทำกับมา การทำให้เกิดผลตามเป้าหมายและความต้องการของสมาชิก

2. เริ่มต้นจากหน่วยผลิตแล้วนำไปสู่การจัดสวัสดิการ เกิดจากชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอ จึงทำอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน เมื่อเกิดกิจกรรมการรวมกลุ่มที่แน่นนอนและมีรายได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็สามารถจัดสรรกำไรไปจัดสวัสดิการให้สมาชิก เงื่อนไขแนวนี้ต้องมีผู้กล้าคิดกล้า ริเริ่มแล้วต้องมีปัจจัยการผลิตและมีทักษะการผลิตในชุมชน เงื่อนไขต่อมา คือ การมีตลาดรองรับ การเริ่มจากแนวทางนี้มีความซับซ้อนและลำบากกว่าแนวทางออมทรัพย์ แต่เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมมากกว่า จุดอ่อนของธุรกิจชุมชน คือ มาตรฐานของคุณภาพผลิตภัณฑ์และระบบตลาดที่ต้องแข่งขันกับธุรกิจเอกชน

3. เริ่มต้นจากความเชื่อและอุดมการณ์แล้วนำไปสู่การจัดสวัสดิการ มีลักษณะเฉพาะที่เป็นการสร้างสรรค์สังคมใหม่ตามอุดมคติ ความเชื่อและศรัทธา ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการใช้ชีวิต การบริโภค การผลิตและการค้า รวมไปถึงความคิด จิตสำนึกและความเชื่อเกี่ยวกับชีวิต อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้ไม่อาจประยุกต์ใช้ได้กับชุมชนทั่วไป

องค์ประกอบที่สำคัญของการเกิดขึ้น คงอยู่ และพัฒนา คือ 1) การนำความคิดจากองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกมาใช้ 2) จิตวิญญาณที่มีความเชื่อมั่น ความเสียสละ การทุ่มเท แรงกายแรงใจของผู้นำ 3) การบริหารจัดการที่เน้นผลประโยชน์ของสมาชิกเป็นแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือร่วมใจจากการศึกษาวิจัยพบว่าองค์กรเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนไม่สามารถจัดสวัสดิการให้แก่ชุมชนได้อย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตาม การจัดสวัสดิการในภาคชุมชนมีความสำคัญต่อชุมชนในแง่ที่ชุมชนพยายามช่วยเหลือตนเองระดับหนึ่ง แต่การจัดสวัสดิการ ที่จำเป็นให้แก่ประชาชนยังต้องเป็นภาระหลักของรัฐอย่างเลี่ยงไม่ได้ สำหรับความแตกต่างระหว่างสวัสดิการในชุมชนเมืองกับชนบท คือ ชุมชนเมืองไม่เน้นสวัสดิการรักษาพยาบาล อาจเป็นเพราะคนส่วนหนึ่งเป็นลูกจ้างจึงได้สวัสดิการจากระบบประกันสังคม ส่วนชุมชนบทส่วนใหญ่เป็นภาคเกษตรกรรม ไม่มีระบบประกันสังคมจึงมีความต้องการสวัสดิการการรักษาพยาบาล นอกจากนี้ ยังเห็นว่าองค์กรชุมชนสามารถเป็นองค์ประกอบหลักของระบบการจัดสวัสดิการ กล่าวคือ จำเป็นต้องอาศัยงบประมาณจากรัฐ แต่ในการจัดสวัสดิการสู่ชุมชน องค์กรเหล่านี้ทำหน้าที่ได้ดีกว่ารัฐ เพราะอยู่ใกล้ชิดชุมชนและเห็นว่าบทบาทของรัฐในการให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ประชาชนยังต่ำอยู่มาก

โดยสรุป สังคมไทยยังต้องการสวัสดิการโดยรัฐอีกมาก ทั้งด้านความครอบคลุมและระดับสวัสดิการ ส่วนสวัสดิการที่จัดโดยเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และชุมชน เป็นเพียงส่วนเสริมหรือเป็นความพยายามท่ามกลางความขาดแคลน

ชูพนิจ เกษมณี และคณะ (2545) ได้วิจัยเรื่องการประเมินผล โครงการจัดสวัสดิการชุมชนเร่งด่วนเพื่อผู้ยากลำบากโดยเครือข่ายองค์กรชุมชน (SIF เมนู 5) ผลการวิจัย พบว่าแนวทางการดำเนินโครงการมีลักษณะสำคัญ คือ การเน้นให้เครือข่ายองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการ โดยให้เครือข่ายเป็นผู้จัดการดูแลงบประมาณเองภายใต้การจัดทำรายละเอียดโครงการของแต่ละองค์กรชุมชนสมาชิก แล้วรวมเป็นโครงการรวมชุดใหญ่ขององค์กรสมาชิกทั้งหมดเสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ

กิตติ ลิ้มสกุล และคณะ (2545) ได้วิจัยเรื่อง สถานภาพชีวิตของกลุ่มคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า มีคนจนและด้อยโอกาสประมาณว่าร้อยละ 50

เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.3) มากกว่าเพศชาย โดยคนจนและผู้ด้อยโอกาสส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ (เกิน 60 ปี) ร้อยละ 33.9 และมีอายุ 45-60 ปี ร้อยละ 30.8 และคนจนและผู้ด้อยโอกาสมีสัดส่วนของความเป็นม่ายและหย่าร้างสูงกว่ากลุ่มอื่น ด้านการศึกษาพบว่าร้อยละ 67.5 จบการศึกษาระดับประถม และไม่ได้เรียนหนังสือมีสูงถึงร้อยละ 19.3 ด้านอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุมีสัดส่วนการประกอบอาชีพสูงถึงร้อยละ 26.5 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มเป็นคนจนและผู้ด้อยโอกาสโดยเปรียบเทียบ ได้แก่ คนพิการ และคนว่างงาน ตามลำดับ ความไม่สม่ำเสมอของรายได้สูงถึงร้อยละ 86.8 ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความเสี่ยงเพียงร้อยละ 60.5 และความไม่สม่ำเสมอในการทำงานสูงถึงร้อยละ 77.9 เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีความไม่สม่ำเสมอเพียงร้อยละ 38.7

สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อการใช้จ่ายพบว่าร้อยละ 51 ของคนจนและผู้ด้อยโอกาสไม่ได้กู้ยืม ส่วนการกู้ยืมส่วนใหญ่เพื่อการเกษตร (61.1%) ชีวิตประจำวัน (17.1%) และการศึกษา (8.8%) ส่วนแหล่งกู้ยืม ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ร้อยละ 34.4 นายทุนท้องถิ่น ร้อยละ 20.2 ญาติร้อยละ 12.3 กลุ่มออมทรัพย์ร้อยละ 16.4 ด้านสาธารณสุข พบว่า ได้รับการรักษาในสถานพยาบาลของรัฐร้อยละ 82.8 โรงพยาบาล ร้อยละ 3.2 ในขณะที่การใช้บริการสาธารณสุขในรูปแบบอื่น ๆ ตลอดจนการไม่ได้รับการรักษาไม่มีนัยสำคัญทางสถิตินอกจากใช้บริการโรงพยาบาล คนจนและผู้ด้อยโอกาสที่ขอรักษาทนเองร้อยละ 11.3

ในกรณีผู้สูงอายุ (อายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป) พบว่าสังคมไทยยังมีระบบโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมที่ระดับหนึ่ง โดยเฉพาะโครงข่ายโดยครอบครัวและญาติพี่น้อง โดยร้อยละ 79.8 ของคนจนและผู้ด้อยโอกาสที่เป็นผู้สูงอายุมีสกุลหลานดูแล ร้อยละ 8.1 อยู่คนเดียว ร้อยละ 8 อยู่กันเอง ร้อยละ 3.9 อาศัยบริการของรัฐบาลและร้อยละ 0.1 อาศัยวัดเป็นที่อยู่ ในกรณี

เป็นคนพิการผู้เป็นโรคติดต่อล้วนแต่ได้รับการดูแลจากลูกหลานและได้รับการบริการจากภาครัฐ เป็นหลักความต้องการระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและผู้ด้อยโอกาส พบว่า **ต้องการให้ภาครัฐจัดสวัสดิการด้านการศึกษาของบุตร-ธิดาให้ได้เรียนต่อในระดับสูง** ร้อยละ 64.4 **ให้ผู้สูงอายุมีสู่ดูแลตามสมควร** ร้อยละ 53.5 **ให้สนับสนุนการสร้างอาชีพของวัยนอกฤดูกาล/เมื่อตกงาน** ร้อยละ 53.3

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2546 :ก) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและผู้ด้อยโอกาสในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า คนจนแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ คนจนทรัพย์สินคือ ขาดรายได้ ขาดปัจจัยการผลิต ขาดปัจจัยยังชีพคนจนสิทธิและโอกาส ไม่ได้รับสิทธิทางสังคม ไม่มีโอกาสทางการศึกษาหรือเข้าถึงบริการสาธารณะ การถูกตัดขาดจากฐานทรัพยากรที่เป็นเครื่องมือยังชีพ คนจนอำนาจ ขาดอำนาจต่อรองทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง ตกอยู่ภายใต้

ความสัมพันธ์ไม่เสมอภาค และคนจนศักดิ์ศรี ถูกแบ่งแยก แยกต่าง ถูกเบียดขับจากสังคม ถูกดูถูกเหยียดหยาม

การศึกษาสรุปสาเหตุ/ปัจจัยแห่งความยากจนเป็น 4 กลุ่ม คือ ปัจจัยทำที่ต่อชีวิตในการ มองตน มองโลก ความตั้งใจและความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค ปัจจัยการผลิต การขาด ปัจจัยการผลิตหรือถูกตัดขาดจากฐานทรัพยากร ปัจจัยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองจากปัญหาเชิงโครงสร้างที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ไม่เสมอภาค เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบ และถูกขูดรีด และปัจจัยด้านสวัสดิการ การขาดสวัสดิการจะทำให้คนจนบางกลุ่มทน ดำรงชีพอยู่ด้วยความยากลำบาก

ในการแก้ไขปัญหาคนจน งานวิจัยนี้พบว่า คนจนจำนวนหนึ่งตกอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะ ดำรงชีพอยู่ไม่ได้ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคม คนจนกลุ่มอื่น ๆ ที่ยังพอจะ ต่อสู้ดิ้นรนอยู่ได้ พบว่า สิ่งที่ต้องการคือ อาชีพ แหล่งทำมาหากิน การให้บุตรหลานได้มีโอกาสได้ รับการศึกษ และระบบเชื้ออาหารให้แก่ครอบครัวที่ต้องดูแลพ่อแม่ที่แก่เฒ่า โดยเสนอการ แก้ปัญหาจนและความยากจนเชิงบูรณาการโดยการให้มีการกำหนดนโยบายสังคม 6 ด้าน คือ ความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) ความมั่นคงทางสังคม (Social Security) ศักดิ์ศรี ทางสังคม (Social Dignity) สิทธิพื้นฐานทางสังคม (Social Basic Right) การสร้างทุนทาง สังคม (Social Capital Building) การมีหุ้นส่วนทางสังคม (Social Partnership) ซึ่งนำไปสู่ ข้อเสนอการจัดสวัสดิการสังคม ดังนี้ 1) การจัดสวัสดิการให้มีประสิทธิผลจำเป็นต้องจัดลำดับ เรื่อง สวัสดิการแก่กลุ่มคนที่อยู่ในอาการร่อแร่ 2) การจัด สวัสดิการไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องวัตถุ ปัจจัยเสมอไป สำหรับคนบางกลุ่ม การจัดสวัสดิการด้านสิทธิและการคุ้มครองก็เพียงพอแล้ว 3) การจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคนจนประเภทต่าง ๆ จะได้มาตรการแก้ไขได้ตรงกลุ่ม 4) การจัด สวัสดิการเชิงบูรณาการต้องจัดควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณา เพราะการ จัดสวัสดิการสังคมเป็นเพียง 1 ใน 6 ด้านของนโยบายด้านสังคม และ 5) การจัด สวัสดิการควร เป็น 2 ขา คือ รัฐบาลและไม่ใชรัฐบาล คือ ธุรกิจ ชุมชน และครอบครัว เรียกว่าให้มีหุ้นส่วน ทางสังคม และใช้ทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในส่วนของชุมชนและครอบครัว

2. งานวิจัยต่างประเทศ

มอร์โรว์ (Morrow.2002) วิจัยเกี่ยวกับความก้าวหน้าของนโยบายสวัสดิการสังคม สำหรับคนยากจนเป็นประเด็นสำคัญ โครงการศูนย์สุขภาพชุมชนนั้นเป็นนโยบายที่มีผลลัพธ์ที่ดี และชุมชนนั้นสามารถที่จะมีส่วนร่วมกับโครงการนี้ให้เกิดความเข้มแข็งและแพร่หลายออกไป ทฤษฎีที่เหมาะสมที่สุดก็คือทฤษฎีดุลยภาพ เป็นทฤษฎีที่มีการใช้การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ และสถานที่ผลลัพธ์ที่ออกมานั้นสนับสนุนทฤษฎีดุลยภาพ และแสดงให้เห็นถึงความสนใจ ในศูนย์สุขภาพที่เพิ่มขึ้น การศึกษาในครั้งนี้ได้ขยายตัวบ่งชี้ที่สำคัญของทฤษฎีดุลยภาพ และมีความสำคัญต่อผู้บริหารนโยบายทางสังคม

เอลวิน (Elvin.2005) วิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับ IDU ผู้ซึ่งไร้ชีวิต อยู่สิ่งแวดล้อมทางอารมณ์และทางกายภาพ ซึ่งรวมไปถึงผลลัพธ์และพฤติกรรมในทางลบ เพื่อการตรวจสอบความร่วมมือกันระหว่างการเข้าร่วมสวัสดิการทางสังคม สถาบันและความเป็นไปได้ของ เครือข่ายทางสังคม การเลี้ยงดูและจิตใจวัยเยาว์มีความเสี่ยงต่อพฤติกรรมในทางลบของ IDU เครือข่ายทางสังคมมีอิทธิพลในการโน้มน้าวในการแสดงพฤติกรรมทางด้านลบ ผลลัพธ์ที่ออกมา แสดงให้เห็นถึงผู้อบรมและผู้ผลิตนโยบายให้พัฒนาการบริการเกี่ยวกับสถาบันทางสังคมที่มีอยู่ เช่น การเลี้ยงดูและชีวิตในวัยเยาว์ ซึ่งขาดแคลนและต้องการการฟื้นฟูให้ดีขึ้น

เกล็น (Glenn, 2006) พบว่า โครงสร้างบุคลิกภาพและสังคมในระหว่างการ เปลี่ยนแปลงช่วงเวลาแห่งการทำลายล้างอย่างรวดเร็วในเกาะ Pemba ช่วงเวลาวิกฤตินั้นมีการ เปลี่ยนแปลงวิธีที่ประชาชนใช้สร้างบุคลิกภาพและความเข้าใจผู้อื่นภายในท้องถิ่น การค้นพบ ของราชอาณาจักรและอาณานิคมมีส่วนเกี่ยวข้องในการเปลี่ยนแปลง Pemban ได้แข่งขันกับ รัฐบาลในการสร้างความเข้าใจของการศึกษาสวัสดิการทางสังคม เกษตรกรรม ในขณะที่การ ล่าอาณานิคมนั้นสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ท้องถิ่นเลือก เอาทฤษฎีของราชอาณาจักรมาปรับใช้ ในยุคแห่งการปฏิวัติ

เซ็คคิน (Ceockin.2004) ศึกษาถึงผลกระทบของการปรับปรุงสวัสดิการสังคม ในชีวิต ของผู้รับความช่วยเหลือทางสังคม ซึ่งมุ่งไปที่มารดาซึ่งมีชีวิตที่ขึ้นอยู่กับการช่วยเหลือ ทางสังคมในเมืองเล็ก ๆ ใน Ontatrio ตอนใต้ ผู้ที่ให้สัมภาษณ์นั้นเป็นมารดาที่ยังคงต่อสู้เพื่อ ความ ต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร เสื้อผ้าและยารักษาโรค มักจะเป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำ นอกจากนี้ยังคง ประสบปัญหาเกี่ยวกับ ความปลอดภัยและความเพียงพอของความ ต้องการพื้นฐาน การปรับปรุง สวัสดิการทางสังคม ในปัจจุบันนั้นให้ความสำคัญกับการทำให้เศรษฐกิจและการหมดความสำคัญ ทางสังคมของกลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ดีขึ้น นอกจากนี้ผู้หญิงเหล่านี้ยังออกความเห็นเกี่ยวกับการ

ประเมินตัวเองในการทำงานและกิจกรรมทางสวัสดิการการทำงาน เมื่อพิจารณาจากผู้ให้การสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่ามรดกเหล่านี้คงมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจ

โธมัส (Thomas.2000) วิจัยพบว่า ความมั่นคงของมนุษย์ เป็นภาวะที่บุคคลได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐานด้านวัตถุ และยังมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ รวมถึงการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในชุมชน ความมั่นคงของมนุษย์ที่เบี่ยงแยกไม่ได้ และการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ กลุ่มต้องไม่ทำให้คนกลุ่มอื่นขาดความมั่นคง... ในระดับพื้นฐานที่สุด อาหาร ที่อยู่ อาศัย การศึกษา สาธารณสุข ถือว่ามีความสำคัญต่อความอยู่รอดของมนุษย์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าสาระสำคัญของงานด้านสวัสดิการสังคมจะสอดคล้องกับแนวทางของกรมประชาสงเคราะห์ที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้นำสาระสำคัญดังกล่าวมากำหนดในกรอบวิจัยในเนื้อหา 7 ด้าน คือ

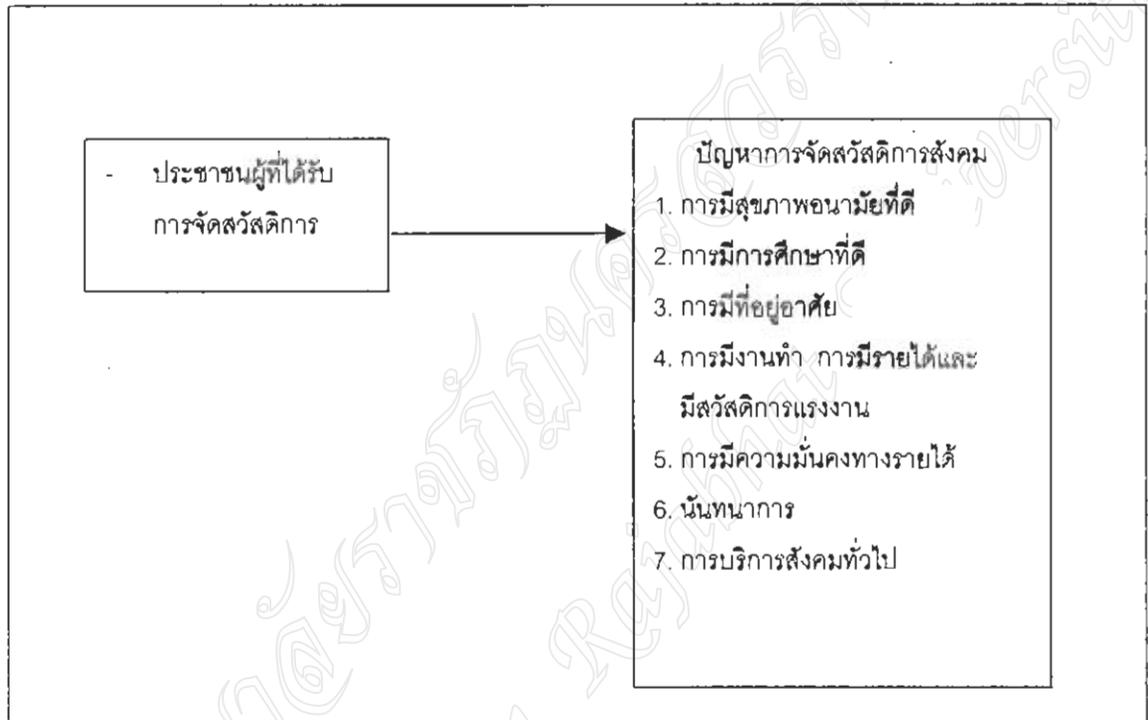
1. การมีสุขภาพอนามัยที่ดี
2. การมีการศึกษาที่ดี
3. การมีที่อยู่อาศัย
4. การมีงานทำ การมีรายได้และมีสวัสดิการแรงงาน
5. การมีความมั่นคงทางรายได้
6. นันทนาการ
7. การบริการสังคมทั่วไป

เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง ต่อไป

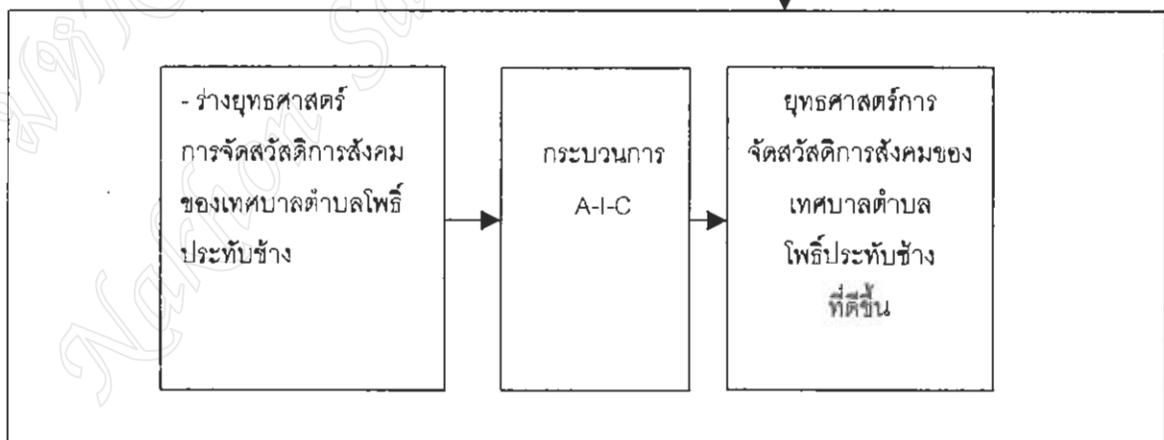
กรอบความคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำเสนอกรอบความคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาการจัดการสวัสดิการสังคม

ช่วงที่ 2 การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง

ภาพที่ 2.3 แสดงกรอบความคิดในการวิจัย